

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою**

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:

**Завідувач кафедри,
д. держ. упр., професор**

_____ **І. П. Приходько**

« ____ » _____ **2021 р.**

ДИПЛОМНА РОБОТА

**Організаційно-методичні аспекти обліку і контролю дебіторської
заборгованості на підприємстві та їх удосконалення**

**Виконала: студентка
освітньо-професійної програми
«Облік і оподаткування»
зі спеціальності
071 «Облік і оподаткування»
Нор К.О.**

Керівник: доц. Губарик О.М.

Дніпро – 2021

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку та фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою
Освітній ступінь магістр
ОПП «Облік і оподаткування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____
«_____» _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу магістра

Нор Карини Олександрівни

1. Тема дипломної роботи «Організаційно-методичні аспекти обліку і контролю дебіторської заборгованості на підприємстві та їх удосконалення»

керівник роботи Губарик Ольга Миколаївна, к.е.н., доцент

затверджені наказом ДДАЕУ від « 08 » жовтня 2021 р. № 3179 .

2. Строк подання студентом роботи – 10 грудня 2021 року.

3. Вихідні дані до роботи П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Господарський кодекс України, річні звіти АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2016-2020 роки.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити).

1. Теоретично-методичні основи обліку і контролю дебіторської заборгованості на підприємстві. 2. Організація та методика обліку дебіторської заборгованості і їх удосконалення в АВ ТОВ «Агроцентр К». 3. Організаційно-методичні аспекти контролю дебіторської заборгованості на підприємстві. 4. Висновки та пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).

1. Основні критерії визнання дебіторської заборгованості для відображення в обліку підприємства. 2. Порядок оцінка поточної дебіторської заборгованості при відображенні в обліку підприємства. 3. Класифікація безготівкових розрахунків в залежності від виду платіжних інструментів. 4. Класифікація дебіторської заборгованості для відображення в балансі. 6. Організаційна структура бухгалтерії АВ ТОВ «Агроцентр К». 7. Оцінка майна АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2016-2020 рр., тис. грн. 8. Оцінка капіталу АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2016-2020 рр., тис. грн.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 28.10.2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретично-методичні основи обліку і контролю дебіторської заборгованості на підприємстві	10.02.2021	
2	Організація та методика обліку дебіторської заборгованості і їх удосконалення в АВ ТОВ «Агроцентр К»	25.05.2021	
3	Організаційно-методичні аспекти контролю дебіторської заборгованості на підприємстві	18.09.2021	
4	Висновки та пропозиції	27.10.2021	
6	Оформлення дипломної роботи	05.12.2021	

Студент _____ Нор К.О. _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Губарик О.М. _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	11
1.1. Сутність дебіторської заборгованості, її визнання та оцінка	11
1.2. Форми розрахунків з дебіторами та класифікація дебіторської заборгованості	16
1.3. Нормативно-правове регулювання організації обліку та контролю дебіторської заборгованості	23
Висновки до першого розділу	26
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ І ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ В АВ ТОВ «АГРОЦЕНТР К»	28
2.1. Фінансово-економічна характеристика АВ ТОВ «Агроцентр К»	28
2.2. Характеристика організації роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад облікової політики підприємства	35
2.3. Організація документування розрахунків з дебіторами на підприємстві	39
2.4. Організація та методика ведення синтетичного і аналітичного обліку дебіторської заборгованості	46
2.5. Оптимізація фінансового та управлінського обліку дебіторської заборгованості в АВ ТОВ «Агроцентр К»	52
Висновки до другого розділу	59
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ КОНТРОЛЮ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	61

3.1. Контроль за станом виникнення та погашення дебіторської заборгованості в АВ ТОВ «Агроцентр К»	61
3.2. Аналіз в структурі внутрішнього контролю дебіторської заборгованості на підприємстві	66
3.3. Удосконалення контролю за станом дебіторської заборгованості у АВ ТОВ «Агроцентр К»	70
Висновки до третього розділу	74
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
ДОДАТКИ	88

РЕФЕРАТ

Тема: «Організаційно-методичні аспекти обліку і контролю дебіторської заборгованості на підприємстві та їх удосконалення».

Магістерська дипломна робота виконана на 88 сторінках, в ній міститься 6 таблиць, 14 рисунків, 6 додатків та 62 бібліографічних джерел.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування і практичне вивчення організаційно-методичних аспектів обліку і контролю дебіторської заборгованості та розробка шляхів їх удосконалення на підприємстві.

Об'єктом дослідження є процес виникнення і погашення дебіторської заборгованості аграрного підприємства.

Методи дослідження: діалектичний метод пізнання, порівняльний, абстрактно-логічний, системний підхід, розрахунково-конструктивний та методи аналізу і синтезу та ін.

Розглянуто теоретично-методичні основи обліку і контролю дебіторської заборгованості на підприємстві; досліджено організацію документування, синтетичного і аналітичного обліку дебіторської заборгованості у АВ ТОВ «Агроцентр К»; визначено організаційно-методичні аспекти контролю дебіторської заборгованості на підприємстві; запропоновано напрямки вдосконалення організації обліку та контролю дебіторської заборгованості у АВ ТОВ «Агроцентр К».

Результати впроваджено в діяльність Аграрно-виробничого товариства з обмеженою відповідальністю «Агроцентр К» м. Дніпро

КЛЮЧОВІ СЛОВА

ДЕБИТОРИ, ДЕБИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ, ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЬ, УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, УПРАВЛІННЯ

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА

ДЕБИТОРЫ, ДЕБИТОРСКАЯ ЗАДОЛЖЕННОСТЬ, ОРГАНИЗАЦИЯ УЧЕТА, КОНТРОЛЬ, СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УЧЕТА, УПРАВЛЕНИЕ

KEY WORDS

RECEIVABLES, RECEIVABLES, ACCOUNTING ORGANIZATION, CONTROL, IMPROVEMENT OF ACCOUNTING, MANAGEMENT

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасних умовах господарювання прибутковість діяльності підприємства залежить від швидкості обороту капіталу, складовою якого є дебіторська заборгованість. Виникнення та погашення дебіторської заборгованості, в свою чергу, нерозривно пов'язане зі здійсненням розрахунків в процесі господарської діяльності, які потребують організації певного облікового та контрольного процесу.

Україна є ринковою державою, тому розрахункам з дебіторами приділяється значна увага як в науковій літературі, так і в нормативно-правових актах України. Розрахунки з усіма контрагентами на підприємстві і формують певну цілісну систему. Система розрахунків з дебіторами входить до складу загальної національної грошової системи.

Питання, що розкривають певні аспекти організації обліку та контролю дебіторської заборгованості, висвітлювали вітчизняні та зарубіжні економісти. Найбільш ґрунтовно особливості фінансового обліку та контролю дебіторської заборгованості розкрито в роботах таких вітчизняних практиків та науковців: Акімова Н.С. [1], Білика М.Д. [6], Іванілова О.С. [26], Костюченко В.Г. [31], Омельницької З. [43-46], Павлової Г.Є. [48], Савченко О. [65], Целуйко О. [72-73] та інших.

Проте, в більшості розглянутих праць досліджуються питання ведення обліку та методики здійснення контролю дебіторської заборгованості. Водночас, на нашу думку, потребує більш глибокого вивчення порядок організації обліку та сучасних підходів до системи організації контролю дебіторської заборгованості з метою поліпшення управління її розмірами та запобігання непогашенню.

Деякі положення обліку потребують трансформації з урахуванням сучасних досягнень у міжнародній обліковій політиці. У зв'язку з цим постає завдання більш глибоко розкрити положення організації обліку та контролю

дебіторської заборгованості в підприємствах аграрного профілю, налаштувати облікову інформацію у відповідності до вимог роботи в системі активного ринку, стандартів бухгалтерського обліку і вимог управління.

Отже, необхідність дослідження питань, пов'язаних з організаційно-методичними аспектами обліку і контролю та розробки напрямків їх удосконалення обумовили вибір теми дослідження та її актуальність.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування і практичне вивчення організаційно-методичних аспектів обліку і контролю дебіторської заборгованості та розробка шляхів їх удосконалення на підприємстві.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- визначити порядок визнання та оцінки дебіторської заборгованості і розкрити її економічну сутність;
- розглянути існуючі форми розрахунків з дебіторами та класифікацію дебіторської заборгованості;
- дослідити нормативно-правове регулювання організації обліку та контролю дебіторської заборгованості;
- навести фінансово-економічну характеристику підприємства;
- представити детальну характеристику організації роботи бухгалтерської служби та оцінку базових засад облікової політики підприємства;
- дослідити порядок документування та організації синтетичного і аналітичного обліку дебіторської заборгованості у АВ ТОВ «Агроцентр К»;
- намітити шляхи вдосконалення організаційно-методичних аспектів обліку дебіторської заборгованості на підприємстві;
- дослідити порядок контролю за станом дебіторської заборгованості у АВ ТОВ «Агроцентр К»;
- розробити шляхи удосконалення організаційно-методичних аспектів контролю дебіторської заборгованості на підприємстві.

Об'єктом дослідження є процес виникнення і погашення дебіторської заборгованості аграрного підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних аспектів організації обліку і контролю дебіторської заборгованості на сільськогосподарському підприємстві.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених задач в роботі були використані такі методи: діалектичний метод пізнання, порівняльний, абстрактно-логічний, системний підхід, розрахунково-конструктивний та методи аналізу і синтезу.

Інформаційні джерела. Для дослідження було використано нормативні матеріали по даній темі, наукові статті, підручники, навчальні посібники, періодичну літературу, річні звіти підприємства, статистичну звітність, дані бухгалтерського та оперативно-технічного обліку.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та практичному вирішенні комплексу питань, пов'язаних із удосконаленням організації обліку і контролю на сільськогосподарському підприємстві.

Удосконалено:

- обліковий процес у АВ ТОВ «Агроцентр К» шляхом визначення елементів облікової політики щодо обліку дебіторської заборгованості;
- методику обліку різних видів дебіторської заборгованості шляхом відкриття рахунків 4-го порядку до субрахунку 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями та замовниками» в основу яких покладена класифікація дебіторської заборгованості за термінами погашення;
- управління грошовими потоками в ході здійснення розрахунків з дебіторами шляхом розробки та запровадження у використання форми «Звіту про наявність дебіторської заборгованості».

Набули подальшого розвитку:

- уточнення визначення поняття «дебіторська заборгованість», як сума боргів юридичних і фізичних осіб підприємству шляхом доповнення його

фразою: «або матеріальні ресурси, послуги чи роботи, не оплачені контрагентами, чи грошові кошти, вилучені у підприємства»;

- узагальнення напрямків класифікації дебіторської заборгованості в залежності від потреб управління нею;

- обґрунтування необхідності створення у досліджуваному господарстві резерву сумнівних боргів за допомогою методу визначення абсолютної суми сумнівної заборгованості, виходячи з платоспроможності окремих дебіторів;

- розробка схеми здійснення внутрішнього контролю за станом дебіторської заборгованості в залежності від її виду.

Розробки магістерської роботи впроваджені у використання в обліковій роботі Аграрно-виробничого товариства з обмеженою відповідальністю «Агроцентр К» м. Дніпро.

Особистий внесок. Магістерська робота є самостійно виконаною науковою працею. Наукові розробки, висновки і пропозиції, що містяться в роботі належать особисто авторів.

Апробація результатів роботи. Основні положення та результати магістерської роботи доповідалися, обговорювалися та отримали позитивну оцінку на Науково-практичній конференції молодих вчених і студентів «Молоді науковці-аграрники: традиційні й нові аспекти досліджень» (м.Дніпро, 23.03-25.03.2021 р.), V Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств» (м.Дніпро, 13-14 травня 2021 р) та XII Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» (м. Дніпро, 28-29 жовтня 2021 р.).

Публікації. Основні результати дослідження опубліковані у 4 наукових працях, з них одна стаття у науковому виданні і три тези у матеріалах конференції, загальним обсягом 0,97 друк.арк.

Основний зміст роботи викладено на 88 сторінках комп'ютерного

тексту, складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел та додатків. Робота включає 6 таблиць, 14 рисунків, 6 додатків. Список використаних джерел налічує 62 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Сутність дебіторської заборгованості, її визнання та оцінка

Сучасне бізнесове середовище нерозривно пов'язане з формуванням розрахункових взаємовідносин суб'єктів господарювання між собою та з іншими фізичними особами. В результаті таких взаємовідносин може виникати дебіторська чи кредиторська заборгованість. Основним джерелом виникнення дебіторської заборгованості є реалізація виготовленої продукції (робіт, послуг), адже процес реалізації забезпечує отримання підприємствами доходів в результаті господарської діяльності.

В господарській практиці підприємств, при здійсненні процесу реалізації, не завжди передача готової продукції покупцю супроводжується одночасним отриманням коштів за відвантажену продукцію, надані послуги чи виконані роботи. Сума, яку підприємству винні сторонні особи і є дебіторською заборгованістю, а вказані особи – дебіторами. У випадку відстрочки платежу підприємство фактично кредитує дебіторів, тобто дає їм можливість протягом певного часу користуватися своїми грошима чи майном. Відповідно, як зазначає Золотухін О.: «Дебіторська заборгованість – це майно чи грошові кошти, які насправді належать підприємству, але якими воно тимчасово не користується, хоч і відображає їх в активі балансу» [18].

Залежно від етапу економічного та політичного розвитку, як в Україні так і в світі відбувалися істотні зміни у трактуванні поняття «дебіторська заборгованість». Слово «дебітор» походить від латинського *debitum* – борг чи зобов'язання, тому спочатку поняття «дебітор» застосовували не лише до осіб, а й до товару, грошей чи рахунків. Не випадково Целуйко О. зазначає: «Подвійний аспект кожної операції став можливим тому, що як дебітори і кредитори почали фігурувати не лише особи, а й предмети» [62].

В.Г. Костюченко дещо по-іншому підходить до визначення терміну «дебіторська заборгованість», зазначаючи наступне: «Взаємовідносини двох осіб, що укладають угоду, можна подати латинськими термінами; «дебет» (винен) і «кредит» (вірить комусь). «Так, у разі, коли особа, яка позичає комусь кошти, вірить - це кредит, і тоді вона іменується кредитором, особа ж, яка одержує позику, стає винною – це дебет, і тоді вона іменується дебітором» [24, с.5].

Омельницька З. дебіторську заборгованість називає «боргом на користь підприємства» і визначає як «ту чи іншу частину господарських засобів підприємства, що вибула зі складу даного підприємства і перебуває у фактичному розпорядженні інших підприємств, виконуючи там роль капіталу» [33, с.27].

Отже, стає зрозумілим, що як серед науковців, так і серед практиків немає єдності щодо визначення сутності поняття «дебіторська заборгованість». Проте, проаналізовані літературні джерела засвідчили, що більшість авторів розглядають дебіторську заборгованість як борги, які виникають і облічуються як зобов'язання певної особи перед іншою особою при передачі активів чи перерахуванні певної суми коштів.

Однак, ми вважаємо, що більш точним було б таке визначення: «дебіторська заборгованість – це матеріальні ресурси, послуги чи роботи, не оплачені контрагентами, або готівка, вилучена у підприємства» [30].

У сучасній економічній практиці методологічні основи відображення у вітчизняному бухгалтерському обліку і фінансовій звітності дебіторської заборгованості наведені в П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [48]. Відповідно до п.4 вказаного П(С)БО: «Дебіторська заборгованість - сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату» [48]. Міжнародне законодавство для обліку дебіторської заборгованості вимагає керуватися декількома міжнародними стандартами, серед них: МСБО 1 «Подання фінансових звітів», МСБО 32 «Фінансові інструменти: розкриття і подання», МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» [56].

Відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [50], національні стандарти бухгалтерського обліку не повинні суперечити міжнародним, проте, не зважаючи на таку вимогу, все є деякі відмінності. Так, вітчизняна практика дебіторську заборгованість ототожнює із правом на повернення боргу, тоді як в зарубіжній практиці вона більше асоціюється з претензіями на активи підприємства-покупця.

Проте, треба зазначити, що дебіторська заборгованість на підприємстві виникає не лише як результат розрахунків з покупцями та замовниками, а і в результаті відносин підприємства з іншими суб'єктами господарювання, адже підприємства також здійснюють платежі до бюджету по податках, відрахування на соціальні заходи, розрахунки з фізичними особами при видачі грошей під звіт, утриманні та виплаті аліментів, по нестачах цінностей та інші. У всіх вказаних випадках, при відображенні розрахунків з дебіторами, необхідно дотримуватися критеріїв визнання дебіторської заборгованості, зазначених у П(С)БО № 10.

Відповідно до вказаного стандарту: «Дебіторська заборгованість визнається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена її сума.

Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг та оцінюється за первісною вартістю» [48].

Таким чином, стає зрозумілим, що за таких обставин дуже важливим стає встановлення моменту, на який підприємство передає покупцеві ризики і вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію чи товар. Це в свою чергу потребує вивчення змісту угод між підприємством та покупцями і суттєвих обставин проведення операцій, тобто вивчення особливостей розрахункових відносин з конкретним контрагентом.

Аналіз законодавчих актів та практики діяльності українських підприємств дає можливість сформулювати основні умови виникнення

дебіторської заборгованості в процесі реалізації (рис. 1.1).

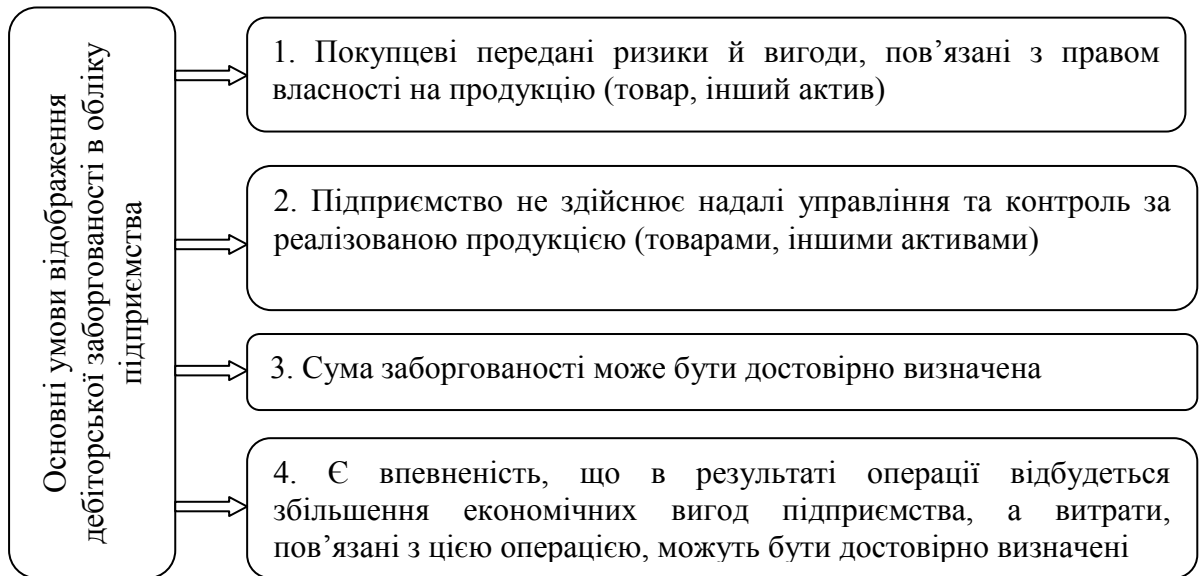

Рис. 1.1. Основні критерії визнання дебіторської заборгованості для відображення в обліку підприємства

Дебіторську заборгованість, яка відповідає зазначеним умовам визнання для відображення в обліку ще й необхідно достовірно оцінити. Порядок такої оцінки також регламентується П(С)БО 10 [48] (рис. 1.2).

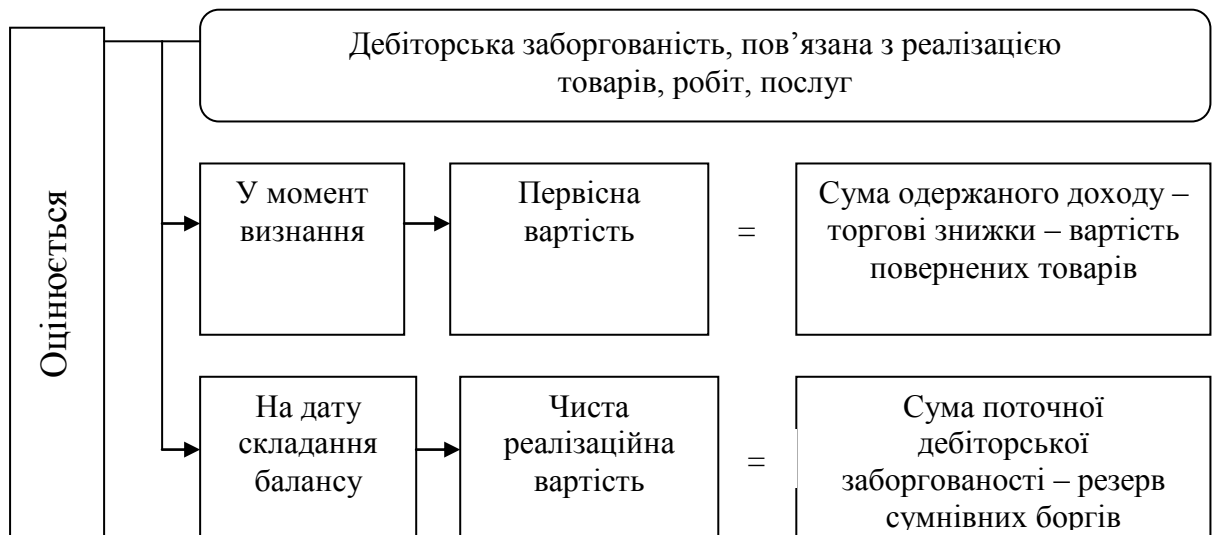

Рис. 1.2. Порядок оцінка поточної дебіторської заборгованості при відображенні в обліку підприємства

При цьому, здійснюючи оцінку дебіторської заборгованості для її відображення в звітності необхідно врахувати, що відповідно до П(С)БО 15 «Дохід»: «Дохід від реалізації продукції (товарів) зменшується на суму повернених товарів від покупців» [17 с. 88-91].

Отже, первісна вартість дебіторської заборгованості, яка виникає при реалізації продукції, товарів чи послуг покупцю буде залежати від:

- надання покупцю торгівельних знижок різного характеру до дати реалізації;
- встановлення покупцю зменшення компенсації вартості готової продукції (товару) після реалізації;
- повернення готової продукції (товарів) від покупців.

Слід врахувати, що якщо торгівельні знижки надаються до дати реалізації, то вони не відображаються в обліку підприємства, а лише зменшують первісну вартість дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги. В той час як знижки, які були надані після дати реалізації можуть бути пов'язані з достроковою оплатою чи пред'явленням покупцем претензії щодо якості товару. Такі знижки повинні бути відображені в обліку як вирахування з доходу.

Повернення товарів від покупців також зменшує суму доходу підприємства, а відповідно і суму дебіторської заборгованості покупців чи замовників [35].

Паралельно з цим, слід зазначити, що відповідно до законодавства дебіторську заборгованість в балансі необхідно відобразити за чистою реалізаційною вартістю.

У зв'язку з цим О. Целуйко наголошує: «Для визначення чистої реалізаційної вартості необхідно від дебіторської заборгованості за розрахунками з покупцями та замовниками на дату балансу вирахувати величину резерву сумнівних боргів» [31, с. 32].

Відповідно до П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»: «Сумнівний борг – це поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує невпевненість

її погашення боржником» [48].

Формування резерву сумнівних боргів забезпечує дотримання принципу обачності, передбаченого законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [50, с.7], тому підприємствам необхідно приділити увагу формуванню такого резерву. Не випадково О. Савченко писав: «Правильне визначення суми резерву сумнівних боргів допоможе адекватно оцінити стан активів і фінансові результати діяльності підприємства» [54, с. 24].

Отже, при відображенні в обліку розрахунків з дебіторами, необхідно значну увагу приділити оцінці дебіторської заборгованості, дотриманню критеріїв її визнання та правильному її відображенню на рахунках обліку, з дотриманням принципу обачності.

1.2. Форми розрахунків з дебіторами та класифікація дебіторської заборгованості

Господарська практика сільськогосподарських підприємств свідчить, що, на сьогоднішній день, не існує функціонуючих підприємств, які б не здійснювали розрахунки з дебіторами. Найбільша питома вага таких розрахунків пов'язана з відвантаженням продукції покупцям, що привело до виникнення різноманітних форм розрахунків та робить дебіторську заборгованість одним з основних об'єктів фінансового управління підприємства.

Визначення існуючих форм розрахунків з дебіторами в сучасних умовах є основою класифікації дебіторської заборгованості та дозволяє оптимізувати як фінансовий так і управлінський облік розрахункових відносин.

Відповідно до вимог «Господарського кодексу України» [9] порядок та форми розрахунків між суб'єктами господарювання визначаються при

укладанні договорів. Розрахунки з дебіторами підприємство може здійснюватись як безготівково так і готівкою.

Враховуючи обмеження, які встановлені для готівкових розрахунків та значно вищі ризики втрати грошових коштів при перевезенні значних сум готівкою, більшість операцій при розрахунках з дебіторами, на сьогоднішній день, українські підприємства все ж здійснюють у безготівковій формі.

Здійснення таких розрахунків регулюється «Інструкцією про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» [22]. Відповідно до вказаного нормативного документу в господарському обороті розрізняють кілька форм безготівкових розрахунків (рис. 1.3):

Рис. 1.3. Класифікація безготівкових розрахунків в залежності від виду платіжних інструментів

На сьогоднішній день найбільш поширеними є розрахунки платіжними дорученнями. Цей платіжний інструмент набув найбільшого поширення, так як платіжне доручення зручно застосовувати для розрахунків як за товарними, так і за нетоварними операціями (з фондами соціального страхування, бюджетом) та інше. Проте при застосуванні платіжних доручень, все ж існують певні ризики, адже поставляючи товар, постачальник не впевнений в своєчасній виписці покупцем платіжного доручення. Аналогічно і покупець – оплачуючи товар на умовах попередньої оплати платіжним дорученням не впевнений в своєчасній поставці товару

постачальником.

Разом з цим, за визначенням колективу авторів під керівництвом О. Кантерман: «Розрахунки платіжними дорученнями – досить проста, зручна, економічна форма, що забезпечує швидке здійснення платежу між контрагентами» [42].

Значно менше поширення в Україні мають розрахунки із застосуванням платіжних вимог-доручень. Цей платіжний інструмент передбачає, при його формуванні, участі як покупця, так і продавця, а в умовах цифрових технологій – це не дуже зручно, тому такою формою розрахунків користується дуже обмежене коло суб'єктів господарювання.

В той же час, достатньо зручною формою розрахунків – є розрахунки чеками, хоча і ця форма розрахунків в Україні не набула значного поширення.

Папинова О. зазначає: «Розрахунковий чек – це документ, що містить письмове розпорядження власника рахунку (чекодавця) банку (банку-емітенту), яка веде його рахунок, сплатити чекодержателю зазначену в чеку суму коштів. Розрахунки чеками за одержаний товар дають змогу скоротити обсяг обігових коштів, що відволікаються у розрахунки як постачальником, так і покупцем при одночасному збільшенні кількості вкладених ресурсів банку» [39, с.44].

В той же час, ця форма розрахунків має і суттєві недоліки, зокрема відсутність гарантії, що на рахунку чекодавця буде необхідна сума для погашення чеку і складність в його оформленні та законодавчі обмеження.

Розрахунки інкасовими дорученнями передбачають здійснення банком за дорученням клієнта операцій з розрахунковими та супровідним документами з метою одержання платежу. Ризики при застосуванні вказаної форми значно скорочуються, але операції інкасо досить дорогий засіб розрахунку тому, на сьогоднішній день, в Україні застосовуються не часто.

При зовнішньоекономічних відносинах значне поширення мають розрахунки акредитивами.

Павлова Г.Є. зазначає: «Акредитив – це розрахунковий документ із дорученням однієї кредитної установи іншій здійснити за рахунок спеціально задепонованих коштів оплату товарно-транспортних документів за відвантажений товар. При застосування акредитивної форми розрахунків документи постачальника оплачуються банком тільки на умовах, передбачених в акредитивній заяві покупця. Для постачальників (отримувачів коштів) акредитивна форма розрахунків надійна, відносно проста і приваблива, оскільки гарантує оплату.

Покупцям розрахунки з використанням акредитива не вигідні, бо на певний час кошти вилучаються з обороту, що погіршує фінансове становище підприємств-покупців» [38].

Дуже зручним платіжним інструментом виступають векселі. Відповідно до ст. 14 Закону України «Про цінні папери і фондовий ринок»: «Векселем є цінний папір, який посвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця або його наказ третій особі сплатити після настання строку платежу визначену суму власнику векселя (векселедержателю)» [17]

За своєю суттю розрахунки векселями – це своєрідна відстрочка платежу на певний термін. Враховуючи, що суб'єкти господарювання можуть використовувати як прості так і переказні векселі, такий платіжний інструмент дозволяє спростити розрахункові відносини і, навіть, залучити, кошти чи заробити на відсотках. Крім того, вексель може виступати як цінний папір, а отже при необхідності його можна продавати та купувати, управляючи своїми грошовими ресурсами.

Готівкові розрахунки підприємства мають здійснювати з дотриманням вимог «Положенням про ведення касових операцій у національній валюті в Україні» [45]. Цим Положенням встановлено порядок ведення підприємствами операцій з готівкою та передбачено обов'язкове дотримання підприємствами касової дисципліни.

Вказаним Положенням НБУ встановив граничні суми розрахунків готівкою для підприємств та фізичних осіб. Зокрема у 2021 році гранична

сума розрахунків підприємств між собою чи з приватними підприємцями становить 10 тис.грн. на день, а підприємств з фізичними особами - 50 тис.грн. Всі підприємства зобов'язані дотримуватися вказаних обмежень при здійсненні розрахунків з дебіторами.

О. Папинова зазначає, що незважаючи на те, що в Україні господарські операції з використанням готівкових коштів ще сягають значних обсягів, основними та найбільш перспективними залишаються безготівкові розрахункові операції [40].

Отже, в процесі своєї діяльності суб'єкти господарювання мають можливість застосовувати значну кількість різних форм розрахунків і всі ці розрахунки повинні бути правильно відображені в обліку.

Виходячи із різноманітності операцій та форм розрахунків з дебіторами, для оптимізації обліку таких розрахункових відносин важливе значення має класифікація дебіторської заборгованості.

Відповідно до П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» виділяють два види дебіторської заборгованості: поточна та довгострокова.

В цьому стандарті зазначено: «Поточна дебіторська заборгованість – це сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу» [48].

Відповідно, заборгованість, строк погашення якої більше дванадцяти місяців з дати складання балансу вважається довгостроковою [48].

Колектив авторів під керівництвом Целуйко О. також поділяє дебіторську заборгованість на довгострокову і поточну зазначаючи наступне: «Особливістю визнання поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги є те, що вона визнається одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції товарів, робіт чи послуг» [2, с.52].

На виконання вимог П(С)БО 10, Береза С.Л. пропонує, для відображення в балансі, поділяти дебіторську заборгованість на групи представлені на рис 1.4 [3].

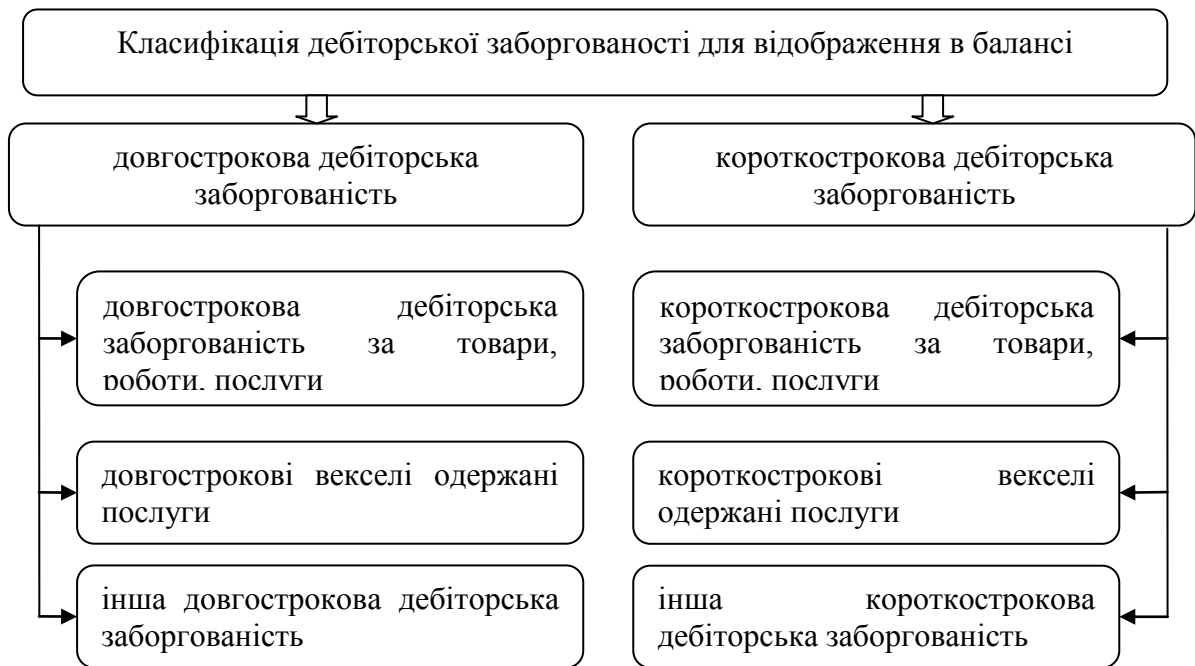

Рис. 1.4. Класифікація дебіторської заборгованості для відображення в балансі

На думку Берези С.Л., саме така класифікація статей дебіторської заборгованості для відображення їх в балансі буде корисною для користувачів звітності і дозволить оцінити фінансовий стан підприємства і можливу швидкість перетворення дебіторської заборгованості в грошові кошти [3].

В господарській діяльності підприємства існують ситуації, коли не всі борги оплачуються вчасно. Виходячи з цього, Добровольська О.В. вважає за доцільне здійснювати у реєстрах обліку відображення очікуваного й реального термінів погашення заборгованості, що на сьогодні не передбачено [14].

Отже, для обліку є досить актуальним, крім поділу заборгованості на довгострокову та поточну, визначення її сумнівності. Поняття сумнівності та безнадійності дебіторської заборгованості також викладені в П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» і були описані раніше.

Проте, на нашу думку, важливо не просто розуміти сумнівна чи безнадійна дебіторська заборгованість відображена в балансі, а і враховувати

на стільки її погашення протерміноване, тому саме класифікація поточної дебіторської заборгованості за строками непогашення покладена в основу визначення резерву сумнівних боргів і тієї її суми, що повинна бути відображена в балансі.

Зокрема у П(С)БО 10 передбачено два способи визначення величини сумнівних боргів: «застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості; застосування коефіцієнта сумнівності» [48].

Якщо на підприємстві визначають резерв сумнівних боргів, то безнадійну дебіторську заборгованість списують за його рахунок. Якщо ж такий розрахунок не здійснюють, то її списують шляхом відображення у складі операційних витрат.

Багато дослідників приділяють досить значну увагу класифікації дебіторської заборгованості для цілей управління нею, проте на нашу думку, для оптимальної організації обліку і контролю цього активу доцільно виділити такі групи дебіторської заборгованості:

- заборгованість, строк сплати, якої не настав;
- прострочена (за термінами непогашення);
- пролонгована;
- безнадійна.

Запропонована класифікація дебіторської заборгованості, на наш погляд, є більш ґрунтовною, порівняно з передбаченою в законодавстві, що забезпечить наявність більш повної інформації про стан розрахунків з дебіторами на підприємстві та буде сприяти поліпшенню управління грошовими потоками.

Таким чином, вважаємо, що для належної організації обліку та контролю змін в сумах дебіторської заборгованості підприємствам необхідно особливу увагу приділяти вибору форм розрахункових відносин та її класифікації в системі обліку, що прискорить надходження коштів від контрагентів та підвищить рівень контролю за розрахунковими відносинами.

1.3. Нормативно-правове регулювання організації обліку та контролю дебіторської заборгованості

Дослідження показали, що у процесі своєї діяльності кожне підприємство вступає у господарські відносини із дебіторами, тому питання організації таких розрахункових відносин та відображення їх у обліку потребують відповідного нормативного регулювання.

Перш за все необхідно зазначити, що господарські відносини опосередковуються господарськими договорами. На сьогоднішній день в Україні порядок формування договірних відносин з дебіторами визначає «Господарський кодекс України» [9], що є основним документом на який необхідно спиратися при підписанні та виконанні договірних зобов'язань і вирішенні спорів.

Разом з цим порядок відображення в обліку розрахунків з дебіторами також регламентується значною кількістю нормативних документів.

Зокрема основним нормативним документом на який варто спиратися організовуючи облік на підприємстві взагалі і зокрема облік дебіторської заборгованості є Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [50].

Не менш важливими нормативними документами є «Податковий кодекс України» [44]. Цим же нормативним документом передбачено порядок погашення дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом, яка може виникати у підприємства та порядок нарахування податків при виникненні і списанні дебіторської заборгованості.

Важливим нормативним документом є також Інструкція «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» [22], якою передбачено форми розрахунків з дебіторами, порядок їх оформлення та можливість вільного вибору форми розрахунків.

При здійсненні розрахунків з дебіторами в готівковій формі, підприємства України повинні дотримуватися вимог «Положення про

ведення касових операцій у національній валюті в Україні» [45]. Цим Положенням встановлено порядок документального оформлення вказаних розрахунків та обмеження щодо граничних сум розрахункових операцій в готівковій формі.

Порядок відображення сум дебіторської заборгованості в фінансовій звітності регламентує НП(С)БУ 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [17 с. 5-33] та «Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності» [27].

Основним нормативним документом, у якому зазначено порядок оцінки дебіторської заборгованості, її визнання, класифікація та особливості обліку є П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [48].

Важливим питанням в організації обліку дебіторської заборгованості є її документальне підтвердження. Порядок складання, передачі до бухгалтерії, прийняття, відображення інформації у бухгалтерському обліку, а також зберігання первинних документів, облікових реєстрів і фінансової (бухгалтерської) звітності суб'єктами господарювання регламентується в «Положенні про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» [46]. Ним передбачено основні вимоги до складання первинних, зведених документів та записів у облікових реєстрах.

Наказом Міністерства фінансів України № 987 від 30.09.14 «Про внесення зміни до Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку та визнання такими, що втратили чинність, наказів Міністерства фінансів України від 16 травня 1996 року № 99 та від 24 березня 2000 року № 61» внесено зміни у вказане Положення відносно порядку надання довіреностей на отримання товару. Тепер довіреності на товар не є обов'язковими, але можуть складатися за необхідності у довільній формі [51].

При організації обліку розрахункових відносин необхідно також врахувати, що на сьогодні діє «План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і

організацій», яким визначено рахунки на яких відображається процес розрахунків з дебіторами підприємства [43].

Порядок відображення операцій за розрахунками з дебіторами на рахунках бухгалтерського обліку регламентується «Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» [23].

Важливим питанням для кожного підприємства залишається оподаткування його прибутку. Визначення термінів, платників податку, об'єктів оподаткування та порядку відображення податкових різниць, пов'язаних з наявністю на підприємстві резерву сумнівних боргів за дебіторською заборгованістю розкриті в III розділі «Податкового кодексу України». Цим же Кодексом передбачені норми добових витрат які можуть бути встановлені підприємством при розрахунках з підзвітними особами, які також є дебіторами підприємства [44].

Необхідно відмітити, що до Податкового кодексу постійно вносяться зміни, тому треба уважно слідкувати за ними і враховувати в обліку.

Для підприємств які використовують ручну форму обліку важливе значення мають також «Методичні рекомендації з організації та ведення бухгалтерського обліку за журнально-ордерною формою на підприємствах агропромислового комплексу» [52]. Вони регламентують порядок відображення розрахункових операцій в облікових регістрах спеціально пристосованих до особливостей діяльності аграрних підприємств.

Для контролю дебіторської заборгованості важливе значення має її інвентаризація. Порядок проведення якої викладено в «Положенні про інвентаризацію активів та зобов'язань» [47]. В даному Положенні зазначається, що на рахунках обліку розрахунків з дебіторами мають залишатися лише погоджені суми. Положення регламентує не лише порядок проведення інвентаризації, а і документальне оформлення її результатів та порядок відображення інформації про дебіторську заборгованість, що на момент проведення такої інвентаризації уже була безнадійною [47].

Окремим видом незалежного контролю може виступати аудиторська перевірка. Нормативною базою для аудиторської перевірки розрахунків з дебіторами є Закон України «Про аудиторську діяльність» [49]. У даному законі зазначаються всі права, обов'язки і стандарти аудиту, опис аудиторського висновку і інших офіційних документів.

Таким чином, можна констатувати, що організація обліку та здійснення контролю дебіторської регулюється значною кількістю нормативних документів, застосування яких є обов'язковим і вимагає посиленої уваги від облікових працівників та менеджменту підприємств.

Висновки до першого розділу

1. Встановлено, що більшість учених визначають дебіторську заборгованість як суму боргів юридичних і фізичних осіб підприємству. Вказане визначення вважаємо буде доцільно доповнити фразою «або матеріальні ресурси, послуги чи роботи, не оплачені контрагентами, чи грошові кошти, вилучені у підприємства».

2. В господарському обороті України існують готівкові та безготівкові розрахунки, як можуть застосовувати підприємства при розрахунках з дебіторами. Форми цих розрахунків зазначаються в господарських договорах, порядок складання і виконання яких передбачено законодавством.

3. Для цілей обліку та складання фінансової звітності дебіторську заборгованість оцінюють за первісною вартістю та чистою вартістю реалізації, для розрахунку якої необхідно на підприємстві обчислювати резерв сумнівних боргів.

4. Згідно законодавства дебіторська заборгованість ділиться на поточну та довгострокову, сумнівну та безнадійну. Крім того часто виділяють товарну і нетоварну (не операційну) дебіторську заборгованість, але для управління такий поділ вважаємо недостатній та пропонуємо виділяти

пролонговану заборгованість та заборгованість не оплачену в строк (за строками непогашення).

5. На сьогодні нормативно-законодавча база досить повно регулює організаційно-методичні аспекти обліку розрахунків з дебіторами. Існуючі нормативні документи регламентують здійснення розрахункових операцій як з юридичної точки зору так і порядок їх відображення в податковому і фінансовому обліку та звітності.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ І ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ В АВ ТОВ «АГРОЦЕНТР К»

2.1. Фінансово-економічна характеристика АВ ТОВ «Агроцентр К»

Аграрно-виробниче товариство з обмеженою відповідальністю «Агроцентр К» має зареєстровану скорочену назву АВ ТОВ «Агроцентр К» і знаходиться за юридичною адресою в м. Дніпро вул. Мільмана, 110А.

Підприємство діє на ринку сільськогосподарської продукції з 27.03.2001 року, тобто уже більше ніж 20 років. За цей період АВ ТОВ «Агроцентр К» зарекомендувало себе як надійний партнер та крупний виробник як продукції тваринництва, так і продукції рослинництва.

Засновниками досліджуваного товариства є родина Карпенків. На сьогоднішній день, відповідно до реєстраційних даних підприємство має двох засновників, які також являються кінцевими бенефіціарами у власності підприємства – це Карпенко Михайло Вікторович та Карпенко Олександр Вікторович.

Вказані засновники мають рівні частки у власності підприємства та внесли статутний капітал у розмірі 5900 грн. кожен. Загальна сума зареєстрованого внесеного капіталу складає одинадцять тисяч вісімсот гривень.

Керівником підприємства за рішенням його засновників був призначений Карпенко Віктор Михайлович, який має право вчиняти всі юридичні дії від імені підприємства. Зокрема він підписує договори з постачальниками та покупцями, платіжні документи на перерахування коштів, розпорядчі документи, щодо діяльності підприємства та інші документи. Такі повноваження надані керівнику підприємства відповідно до статуту, який складений та зареєстрований належним чином.

З метою отримання більш чіткої та точної інформації про діяльність

підприємства необхідно провести аналіз його майнового стану. Такий аналіз проведений нами за період з 2016 по 2020 рр. Його результати представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Оцінка майна АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2016-2020 рр., тис. грн.

Види активів (майна)	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 р. у % до 2016 р.
Майно – усього	280407	328022	443218	478031	480120	171,22
Необоротні активи	101793	122183	166439	188509	205427	201,81
Основні засоби	88710	107225	153844	172395	192561	217,07
Довгострокові біологічні активи	6469	5897	6464	8509	9980	154,27
Оборотні активи	178614	205839	276779	289522	274693	153,79
Виробничі запаси	96725	90892	141122	140925	145513	150,44
Фонди обігу	60213	95755	95959	104209	92036	152,85
Поточна дебіторська заборгованість	59621	95203	95597	103718	91332	153,19
Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	388	391	241	105	167	43,04
Інші оборотні активи	204	161	121	386	537	263,24
Витрати майбутніх періодів	-	-	15147	15519	12080	-

За результатами розрахунків можна зробити висновок, що загальна вартість майна підприємства за розглянутий період зросла на 71,22%. Збільшення відбулось за рахунок необоротних активів, вартість яких зросла в порівнянні з 2016 роком на 101,81%, а саме основних засобів та довгострокових біологічних активів. Вартість оборотних активів також збільшилась на 53,79% за досліджуваний період за рахунок зростання залишків виробничих запасів та фондів обігу. Разом з цим спостерігається значне зниження грошових коштів. Зокрема, у 2020 р. вони знизилися на 56,96 %, порівняно з базовим 2016 роком. Отже, не дивлячись на достатнє зростання валюти балансу все ж треба звернути увагу на значне зростання дебіторської заборгованості на 53,15% при практично аналогічному

скороченню розмірів грошових коштів підприємства.

Паралельно з аналізом майна господарства, використовуючи баланси підприємства за відповідні періоди, проведемо аналіз капіталу АВ ТОВ «Агроцентр К» (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2

Оцінка капіталу АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2016-2020 рр., тис. грн.

Види пасивів (капіталу)	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 р. у % до 2016 р.
Капітал - усього	280407	328022	443218	478031	480120	171,22
Власний капітал	226256	247782	325202	351504	324828	143,57
Статутний капітал	12	12	12	12	12	100,00
Зобов'язання	54151	80240	118016	126527	155292	286,78
Поточні зобов'язання	50221	54239	80736	101619	118362	235,68
Короткострокові кредити банків	15056	22610	37714	44 105	72284	480,10
Кредиторська заборгованість	22427	19754	31160	45508	34105	152,07
Довгострокові зобов'язання	3930	26001	37280	24908	36930	939,69

Виходячи з розрахунків бачимо, що вартість капіталу господарства зросла на 71,22 %. Це пояснюється як зростанням розміру власного капіталу на 43,57%, так і значним зростанням розміру зобов'язань на 186,78%. У зростанні власного капіталу особливу роль відіграв приріст нерозподіленого прибутку, що засвідчує економічну ефективність господарської діяльності, але при цьому зростання вартості кредиторської заборгованості на 52,07% та довгострокових зобов'язань аж більш ніж у 9 разів призводить до зменшення показника стабільності та збільшення фінансового ризику підприємства.

Варто також звернути увагу, що у порівнянні з 2016 р., у 2020 р. загальна сума короткострокових кредитів досліджуваного підприємства також зросла майже в 5 разів. Виходячи з цього, керівництву підприємства слід терміново звернути увагу на ситуацію із заборгованостями, адже збереження такого стрімкого збільшення зобов'язань може спричинити кризові наслідки у майбутньому.

Останнім етапом аналізу майнового стану підприємства є аналіз руху та функціонального стану основних засобів підприємства, що проводиться використовуючи дані балансу підприємства та приміток до річної фінансової звітності. В додатку А представлені розраховані показники за останні 5 років. З проведеного аналізу видно, що відбулося збільшення вартості основних засобів на початок 2020 року, порівняно з 2016 на 135,10%. Наявність основних засобів на кінець року збільшилась на 121,32%. Отже, на підприємстві займаються придбанням основних засобів, проте тут треба згадати як за досліджуваний період зросли розміри кредитів, які взяло підприємство і зазначити, що придбання основних засобів у значній мірі відбувається не за рахунок власного прибутку, а за рахунок кредитних ресурсів, що вигідно лише за умови швидкої і високої окупності придбаних цінностей.

Звернімо також увагу, що на підприємстві практично не списують основні засоби, так їх вибуття спостерігається лише у 2019 році і то коефіцієнт вибуття становить всього 0,17, тоді як коефіцієнти оновлення коливаються протягом досліджуваного періоду від 12,75 (у 2020 році) до 28,14 (у 2018 році).

Проаналізувавши показники функціонального стану основних засобів, бачимо, що коефіцієнти зносу, як на початок року, так і на кінець року залишається практично не змінними і вище нормативного значення. Коефіцієнт придатності відображає ту частину основних засобів, котра придатна до експлуатації. За період 2016-2020рр. у досліджуваному підприємстві має досить високий рівень і практично не змінюється.

Володіючи даними щодо майна та капіталу господарства, проведемо аналіз його фінансових результатів і рентабельності. Інформацією для проведення такого аналізу є Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за відповідний період. Після проведення розрахунків показники згрупуємо в таблицю для узагальнення даних (Додаток Б). Аналізуючи розраховані показники, можна констатувати, що дохід від реалізації

продукції в 2020 році зріс на 74,21%, порівняно з 2016 роком. Разом з цим спостерігається збільшення і операційних витрат в порівнянні з базовим роком, а саме собівартість реалізованої продукції зросла на 56,57%, адміністративні витрати - на 243,25%. Перевищення темпів зростання витрат над темпами зростання виручки, призвело до зменшення за досліджуваний період фінансового результату від операційної діяльності на 98,23%, що стало фатальним для підприємства. При цьому, ще й варто звернути увагу на різке зростання рівня фінансових витрат, які у 2020 році були на 29,01% вищі ніж у базовому 2016 році. Всі ці обставини в сукупності привели до того, що у 2020 році підприємство вперше за останні п'ять років спрацювало зі збитком, який склав 12978 тис. грн. і засвідчив різке погіршення фінансового становища АВ ТОВ «Агроцентр К».

Використовуючи дані Балансу (Звіту про фінансовий стан) господарства за відповідний період, проведемо аналіз його фінансової стійкості (Додаток В).

Проаналізувавши розраховані показники в таблиці можна зробити висновок, що не дивлячись на скрутне фінансове становище підприємства в 2020 році, більшість показників фінансової стійкості мають фактичні значення вищі за нормативні, отже дане підприємство є досить фінансово стійким. Зокрема, з проведених розрахунків видно, що господарство у 2020 р. має належну кількість капіталу, яка інвестована в діяльність підприємства, оскільки коефіцієнт автономії більше нормативного значення 0,5. Частка зобов'язань у величині пасивів також знаходиться у межах норм, проте у порівнянні з базовим роком вона підвищилася на 67,49 %. Не перетинають нормативного значення також коефіцієнти фінансування і фінансового ризику.

Проте маневреність власного капіталу у звітному році, порівняно з базовим знизилася на 33,18 %, що і привело до негативних явищ у діяльності підприємства. Негативним явищем зокрема є зсув співвідношення між оборотними та необоротними активами в сторону збільшення вартості

останніх. Отже, можна сказати, що не дивлячись на достатню фінансову стійкість господарства, все ж за деякими показниками спостерігається погіршення їх рівня, тому підприємству слід контролювати рівень зобов'язань, та намагатися підвищити частку оборотних активів.

Наступним етапом нашої роботи є проведення оцінки ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів АВ ТОВ «Агроцентр К» (Додаток Д). На основі розрахованих даних можна зробити висновок, що баланс підприємства не є абсолютно ліквідним, оскільки не виконуються всі групи нерівності. Розглянувши детальніше бачимо, що перша нерівність $A1 > П1$ не виконується в жодному із проаналізованих років.

В цей же час друга нерівність $A2 > П2$ виконується щорічно, що засвідчує, що господарство має менше короткострокових зобов'язань ніж вартість його середньоліквідних активів.

Третя нерівність $A3 > П3$ також виконувалась протягом всього періоду, що аналізується. Отже, проведений аналіз ліквідності балансу АВ ТОВ «Агроцентр К» за 2016-2020 рр. вказує, що протягом досліджуваного періоду відбувались постійні зміни в структурі ліквідності балансу підприємства, що виражалось у складності погашення зобов'язань з різним ступенем терміновості їх погашення.

Проаналізувавши показники платоспроможності, бачимо що у АВ ТОВ «Агроцентр К» платоспроможність не є цілком задовільною, оскільки коефіцієнт абсолютної ліквідності протягом всього періоду дослідження є значно меншим за нормативне значення 0,2. Це свідчить про недостатню кількість наявних грошових коштів у підприємства для негайного погашення поточної заборгованості. Коефіцієнт загальної платоспроможності підприємства також постійно знижується, на що слід звернути увагу керівництву підприємства.

Завершальним етапом аналізу фінансових результатів підприємства є аналіз його ділової активності за відповідний період (Додаток Е). Ці показники також свідчать про необхідність додаткового залучення оборотних

коштів, так як у господарстві спостерігається зменшення коефіцієнта обертання оборотних активів у 2020 р. на 16,25 %, у порівнянні з 2016 р. Така ситуація спричиняє збільшення тривалості одного обороту оборотних активів господарства на 35 днів.

Аналізуючи розраховані показники ділової активності бачимо, що зменшився загальний коефіцієнт обертання капіталу на 5,75%, що говорить про сповільнення кругообігу засобів підприємства. При цьому позитивним для підприємства є зростання показника фондівдачі основних засобів на 9,03%, що говорить, про вірну вибрану політику нарощування та поновлення виробничого потенціалу підприємства, не дивлячись на те, що АВ ТОВ «Агроцентр К» і взяло крупні кредити на поновлення основних засобів.

На основі розрахованих показників проведемо комплексне оцінювання фінансового стану підприємства, склавши таблицю за основними показниками діяльності (Додаток Ж).

Як бачимо з таблиці, рейтинг фінансового стану досліджуваного підприємства за період з 2016 по 2019 рік відповідає класу А – підприємство з дуже стійким фінансовим станом. А уже у 2020 році підприємство отримало збиток і його рейтинг знизився до рівня класу Б, що засвідчує про проблеми у фінансовому стані підприємства. В цілому інтегрований показник фінансового стану підприємства знизився на 31,5%, що говорить про суттєве погіршення фінансових показників. Тому керівництву аграрно-виробничого товариства необхідно терміново звернути увагу на повернення фінансового стану господарства до рівня 2016-2019 року.

Отже, можемо зробити загальний висновок, що аграрно-виробниче товариство з обмеженою відповідальністю «Агроцентр К» на кінець 2020 року було збитковим підприємством, хоча показники його ліквідності та ділової активності поки що знаходяться на досить високому рівні. Керівництво підприємства приділяє належну увагу вдосконаленню своєї матеріально-технічної бази, що є досить позитивним, але в той же час привело до необхідності отримати кредити та значного зростання фінансових

витрат підприємства, які і вплинули на рівень збитковості у 2020 році.

2.2. Характеристика організації роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад облікової політики підприємства

Аграрно-виробниче товариство з обмеженою відповідальністю «Агроцентр К», як юридична особа, самостійно здійснює бухгалтерський, статистичний і податковий облік та складає звітність у встановленому чинним законодавством України порядку.

Вся робота пов'язана з веденням бухгалтерського обліку в господарстві здійснюється бухгалтерською службою, яку очолює головний бухгалтер Бебко Вікторія Вікторівна. Відповідальним за організацію обліку в господарстві є його керівник Карпенко Віктор Михайлович.

Крім головного бухгалтера в склад облікової служби входять 4 бухгалтера: замісник головного бухгалтера, який займається обліком розрахунків, бухгалтер з обліку матеріальних цінностей (запасів і основних засобів) та 2 бухгалтери з обліку виробництва на виробничих підрозділах. Організаційна модель облікової служби АВ ТОВ «Агроцентр К» наведена на рис. 2.1.

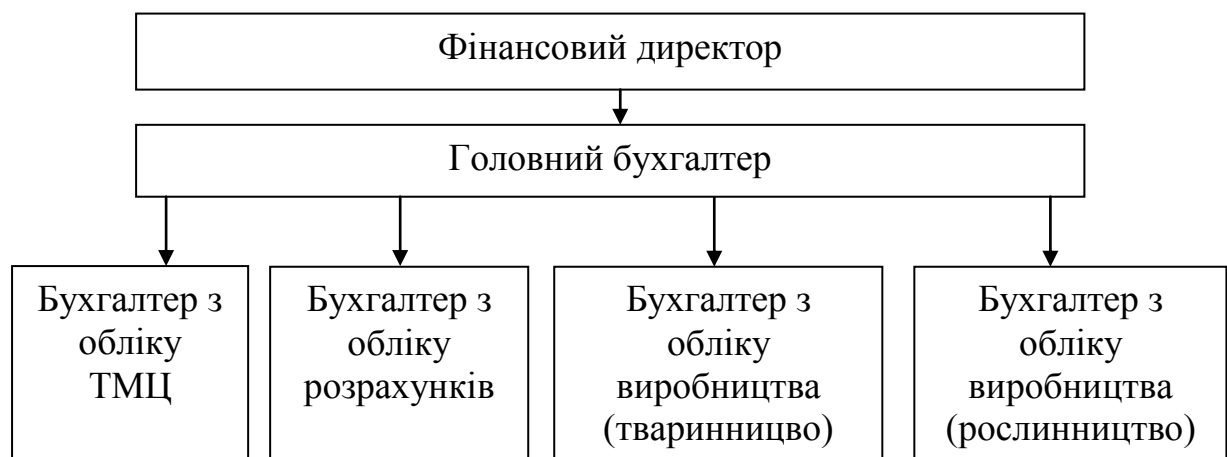

Рис 2.1. Організаційна структура бухгалтерії АВ ТОВ «Агроцентр К»

Функції кожного облікового працівника, його обов'язки, відповідальність за ведення обліку і права визначаються службовими характеристиками і посадовими інструкціями, хоча у господарстві не всі обов'язки, які виконують облікові працівники, прописані в їх посадових інструкціях.

Для того, щоб визначити, чи доцільне навантаження на працівників бухгалтерії в досліджуваному підприємстві, необхідно розрахувати нормативну чисельність працівників бухгалтерії. Вона розраховується на основі «Міжгалузевих нормативів чисельності працівників бухгалтерського обліку», що затверджені Наказом Міністерства праці та соціальної політики України в 2003 році.

Така нормативна чисельність працівників бухгалтерії розраховується за формулою:

$$Ч = T_3 / \Phi * K * K_{кпз}, \quad (2.1)$$

де Ч - нормативна чисельність працівників;

T_3 – загальна трудомісткість типового складу робіт, що визначається на основі карт 1-11, виходячи з обсягу робіт, що необхідно виконати на всіх ділянках обліку;

Φ – річний фонд робочого часу одного працівника, годин (на 2021 рік при 40-годинному робочому тижні він становить 1994 години);

K – коефіцієнт, запланованих невиходів на роботу (лікарняні, відпустки) він становить 1,15;

$K_{кпз}$ – коефіцієнт питомої ваги бухгалтерських робіт, що виконуються з допомогою комп'ютерної техніки. Такий коефіцієнт визначається за спеціальною таблицею, що наведена у вище зазначеному нормативному документі: «Міжгалузеві нормативи чисельності працівників бухгалтерського обліку».

Отже, використовуючи необхідні дані та наведену формулу 2.1 розрахуємо нормативну чисельність працівників бухгалтерії Аграрно-виробничого товариства з обмеженою відповідальністю «Агроцентр К» на

2021 рік:

$$Ч = 7428/1994 * 1,15 * 1,2 = 5,14 \approx 5 \text{ (осіб)}$$

Порівнявши розрахований показник з фактичною кількістю працівників бухгалтерії у досліджуваному підприємстві бачимо, що у бухгалтерській службі працює 5 особи, що відповідає нормативній чисельності працівників за даних умов роботи.

При цьому, слід зазначити, що «Міжгалузеві нормативи чисельності працівників бухгалтерського обліку» не враховують роботи пов'язані з веденням податкового та управлінського обліку. Отже, фактично завантаженість працівників бухгалтерської служби Аграрно-виробничого товариства з обмеженою відповідальністю «Агроцентр К», на нашу думку, досить висока, тому в них не залишається часу на здійснення аналізу господарської діяльності, ведення управлінського обліку та здійснення належного рівні внутрішньогосподарського контролю.

Рівень організації обліку на підприємстві також визначається кваліфікаційними характеристиками співробітників, що займаються обліком. До таких характеристик можна віднести: наявність профільної освіти, знання комп'ютерної техніки, вік, підвищення кваліфікації. Відповідні характеристики працівників обліково-аналітичної служби АВ ТОВ «Агроцентр К» були отримані під час переддипломної практики.

Так, аналіз доступної інформації засвідчив, що, на жаль, працівники бухгалтерської служби зазначеного підприємства в своїй більшості не мають профільної вищої освіти за спеціальністю «Облік і оподаткування». Таку профільну освіту має лише головний бухгалтер. Всі інші працівники бухгалтерії мають вищу економічну освіту здебільшого за спеціальністю «Менеджмент», що на нашу думку обмежує їх можливості із внесення пропозицій щодо покращення обліку. Вони в основному виконують розпорядження головного бухгалтера, але ініціативу, щодо спрощення ведення обліку чи розширення інформаційної бази обліку для прийняття

управлінських рішень самостійно не вносять.

В свою чергу, позитивним є те, що у господарстві працівники облікової служби періодично проходять підвищення кваліфікації у вигляді участі в різного роду бухгалтерських семінарах та практикумах.

Облік у досліджуваному товаристві здійснюється з використанням програми «1С: Бухгалтерія 8.2», але на сьогодні автоматизовано близько 80% облікових робіт. Частина операцій на виробничих підрозділах до цього часу виконується вручну. Для складання фінансової, та податкової звітності у господарстві використовується програма М.Е.Дос.

Щодо раціональної структури зберігання бухгалтерських документів, то варто зазначити, що у АВ ТОВ «Агроцентр К» первинні документи та облікові реєстри, що пройшли обробку, а також бухгалтерські звіти зберігаються у бухгалтерії у зачинених шафах під відповідальністю осіб, уповноважених головних бухгалтером. Бланки суворої звітності зберігаються в сейфі, що забезпечує їх збереження. Окремого приміщення для організації постійного архіву господарство не має.

Для організації обліку важливе значення має побудова облікової політики підприємства та регламентація її відповідним наказом. У АВ ТОВ «Агроцентр К» Наказ про облікову політику є в наявності, але він був складений дуже давно і близько 10 років не поновлювався. Працівники бухгалтерії ніколи не звертаються до існуючого Наказу при виникненні проблемних питань, так як більшість елементів облікової політики, які на сьогоднішній день важливі для ведення обліку на досліджуваному підприємстві, у діючому Наказі не розкрито. Можна констатувати, що наказ носить формальний характер і потребує вдосконалення.

Проблемою є також відсутність на підприємстві затвердженого графіку документообігу, який має бути складовою внутрішніх регламентів з організації обліку.

2.3. Організація документування розрахунків з дебіторами на підприємстві

У АВ ТОВ «Агроцентр К», як і в більшості аграрних підприємств, обліковий процес з обліку дебіторської заборгованості складається з кількох етапів, які повинні бути узгоджені між собою.

Савченко О. зазначає: «Першим етапом облікового процесу є первинний облік. Його зміст становить первинне спостереження та фіксацію у носіях облікової інформації – документах. Поточний облік (реєстрація даних первинного обліку у системі рахунків – в облікових реєстрах) – це другий етап облікового процесу. Підсумковий етап облікового процесу дає змогу мати дані про результати роботи за місяць, квартал, півріччя, рік. Це заключний етап облікового процесу, який можна охарактеризувати як упорядковану сукупність операцій з формування показників, що відображають результати виробничої й господарської діяльності підприємства за певний період» [65].

Отже, першим етапом облікового процесу є первинний облік дебіторської заборгованості і від правильності його організації залежить формування інформації на наступних етапах.

Виходячи з цього, вважаємо за необхідне, дослідити порядок документування розрахунків з дебіторами у АВ ТОВ «Агроцентр К» та визначити перелік основних документів, які повинні складатися на підприємстві для забезпечення керівництва інформацією про виникнення та погашення дебіторської заборгованості.

Досліджуючи перший етап організації обліку розрахунків з дебіторами, перш за все, необхідно визначитися з різновидами дебіторської заборгованості, що може виникати на підприємстві та переліком основних дебіторів підприємства.

Так, у АВ ТОВ «Агроцентр К» найбільша сума дебіторської

заборгованості сформувалася в результаті здійснення реалізації продукції та перерахування авансів постачальникам. Крім цього періодично виникає дебіторська заборгованість і в результаті відносин з іншими дебіторами (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3

Основні різновиди дебіторської заборгованості та склад дебіторів АВ ТОВ
«Агроцентр К»

Вид заборгованості	Дебітори
Заборгованість за готову продукцію, послуги, роботи	Покупці та замовники
Заборгованість за авансами виданим	Постачальники
Заборгованість за передплатами по податках	Бюджет
Заборгованість підзвітних осіб	Працівники, яким видано кошти під звіт
Інша дебіторська заборгованість	Працівники, яким видано позику та ін.

Кожне виникнення дебіторської заборгованості повинне мати документальне оформлення, адже, як зазначає Гужел Юлія: «Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій за розрахунками з дебіторами є первинні документи, що фіксують факти здійснення господарських операцій. Первинні документи повинні бути складені при здійсненні господарської операції, а якщо це неможливо – безпосередньо після її завершення. Для контролю і впорядкування обробки даних на підставі первинних документів можуть складатися зведені облікові документи» [19].

Отже, щоб виникнення дебіторської заборгованості було своєчасно і правильно відображене в обліку, необхідно скласти первинні документи, які б відповідали вимогам законодавства. Час складання таких документів повинен збігатися з часом проведення господарської операції, або ж бути максимально наближеним до моменту проведення відповідної господарської операції.

При цьому, слід врахувати, що є перелік дебіторів взаємини з якими будуються, як правило, на договірній основі. До таких дебіторів відносяться,

покупці та замовники і постачальники, які отримали від підприємства авансові оплати матеріальних цінностей чи послуг. Найважливішим пунктом в договорах щодо розрахунків з покупцем чи замовником є «Вартість готової продукції та порядок розрахунків».

У цьому розділі договору суб'єкти господарювання обумовлюють, в якому порядку проводяться розрахунки за договором:

- терміни (попередня оплата або відстрочка платежу);
- порядок оплати;
- строки поставки продукції.

На основі умов договорів здійснюють реалізацію виробленої продукції чи закупівлю необхідних матеріальних цінностей, тому уважний підхід до організації договірної роботи на підприємстві є запорукою своєчасності погашення дебіторської заборгованості.

Важливо зазначити, що в цьому процесі завжди необхідно розглядати та документувати як виникнення дебіторської заборгованості, так і сплату, адже вказані етапи документуються по-різному.

Отже, у документуванні розрахунків з покупцями та замовниками, можна виділити дві групи первинних документів, які є основою для відображення виникнення та погашення заборгованості (рис 2.2).

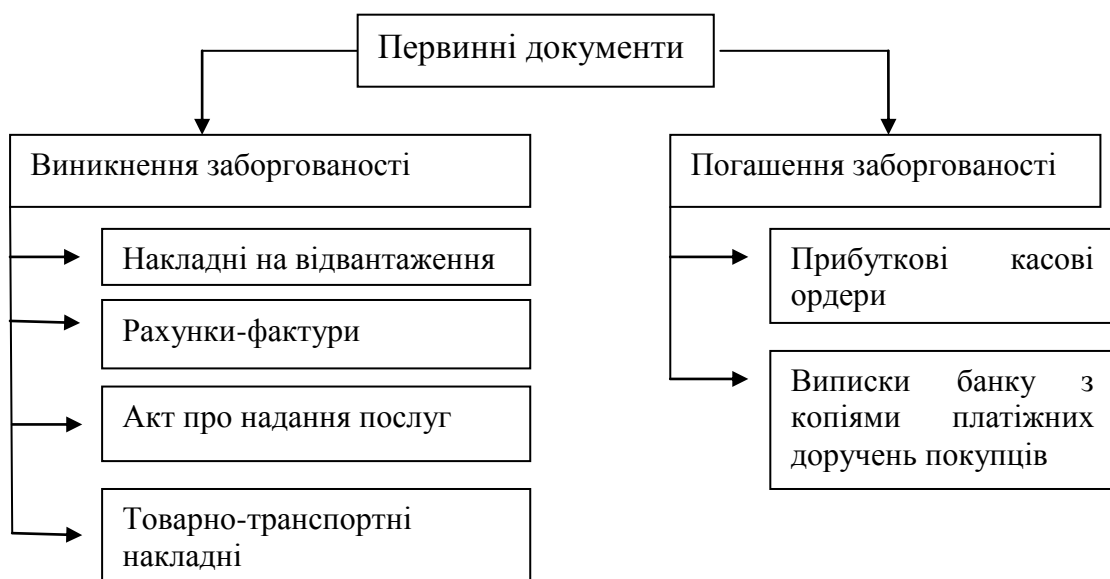

Рис. 2.2. Документування виникнення та погашення дебіторської заборгованості покупців і замовників у АВ ТОВ «Агроцентр К»

Порядок формування та передачі документів залежить від умов договору. Відповідальним за формування та рух документів при розрахунках з покупцями і замовниками на підприємстві є бухгалтер, який і здійснює облік вказаних операцій та менеджер з реалізації, який складає такі документи та передає до бухгалтерії.

Відмітимо, що існують певні особливості документального супроводу роботи з покупцями та замовниками за умови, якщо у відносинах передбачена передплата. За таких умов на підприємстві покупцю спочатку виписують рахунок, на підставі якого покупці здійснюють оплату за продукцію.

Важливо зазначити, що процес документального оформлення розрахункових відносин з покупцями та замовниками дещо ускладнюється за умови, якщо підприємство-продавець зареєстроване як платник податку на додану вартість. У такому випадку підприємство-продавець на підставі документів з реалізації продукції, повинне за першою подією сформуванню податкової накладної та зареєструвати її в Єдиному реєстрі податкових накладних. Податкова накладна – це первинний документ, який дозволяє нарахувати суми податкового кредиту покупцю і відобразити суми податкового зобов'язання постачальнику. Виписувати податкову накладну необхідно на кожне повне чи часткове постачання товару (готової продукції, послуги) чи отримання грошей. Підписувати податкові накладні може головний бухгалтер, або особа спеціально на це уповноважена для якої підприємство отримало електронний цифровий підпис. Всі виписані податкові накладні беруть участь у розрахунку податку на додану вартість, що підлягає сплаті до бюджету і контроль за їх складанням та обліком здійснюється державою через систему електронного адміністрування ПДВ.

Ще одним документом, що застосовується у документуванні розрахункових операцій з постачальниками та підрядниками є довіреність. На сьогоднішній день довіреність на отримання цінностей не є обов'язковим документом і може бути складена в довільній формі, але за рішенням АВ

ТОВ «Агроцентр К» довіреності все ж використовують, хоча про це і не зазначено в обліковій політиці підприємства.

На підставі Довіреності на право одержання матеріальних цінностей здійснюється фактичний відпуск товарів чи готової продукції покупцям зі складу АВ ТОВ «Агроцентр К». У Довіреності повинні бути зазначені всі реквізити підприємства-покупця, найменування і кількість готової продукції, що підлягає отриманню, термін дії довіреності, особистий підпис представника підприємства-покупця, підтверджений його керівником і головним бухгалтером і закріплений печаткою, якщо вона використовується суб'єктом господарювання. При відвантаженні продукції обов'язково необхідно перевірити відповідність підписів представника покупця на довіреності та одержувача продукції у відповідних відвантажувальних документах.

Якщо АВ ТОВ «Агроцентр К» здійснює доставку готової продукції покупцям чи на елеватор власним автотранспортом, то таке відвантаження оформлюється товарно-транспортними накладними, які додаються до подорожніх листів водіїв, що здійснюють перевезення. Такі подорожні листи вантажного автомобіля видаються водію, як правило, під підпис на кожен робочий день (зміну) за умови, якщо водій повернув подорожній лист за минулий робочий день.

В свою чергу товарно-транспортна накладна (ТН-1) виступає первинним документом, призначеним для списання товарно-матеріальних цінностей у вантажовідправника та оприбуткування їх у вантажоодержувача, а також для здійснення складського, оперативного і бухгалтерського обліку руху запасів і розрахунків за перевезеними вантажами та обліку виконання робіт з перевезення, якщо доставка здійснювалася підрядником.

Якщо підприємство реалізує свою продукцію за готівку, то оплата за неї може прийматися в касі підприємства. Розрахунки в готівковій формі на підприємстві здійснюються з дотриманням граничних сум розрахунків готівкою, які на сьогоднішній день складають: до 10 тис. грн. - з

підприємствами та до 50 000 грн. з фізичними особами. Зазначені обмеження граничної суми готівкових розрахунків не поширюється на розрахунки, які здійснюються суб'єкти господарювання шляхом внесення готівки до каси банку для подальшого її перерахування на рахунок постачальника [54]. Первинними документами на оплату готівкою є прибуткові касові ордери. Надходження коштів від покупців при безготівкових розрахунках відслідковують за виписками банку. В них вказується сума заборгованості, яка погашається у зв'язку з продажем продукції.

Первинний облік по розрахункам із замовниками послуг ведеться з використанням такого первинного документу як Акт про надання послуг, який виписується в двох екземплярах, він містить інформацію про наданні послуги та їх вартість. Один екземпляр залишається на підприємстві, а другий - надається покупцю. На основі цього Акту дебітори здійснюють розрахунки з підприємством. Таким чином, первинними документами якими оформлюються операції з надання різних послуг є договір, акт надання послуг та документи на оплату.

Крім розрахунків з покупцями і замовниками у АВ ТОВ «Агроцентр К», як уже зазначалося, доволі часто виникає дебіторська заборгованість за розрахунками з постачальниками матеріальних цінностей. Виникнення такої заборгованості пов'язане із здійсненням передплати за виробничі запаси чи різного роду послуги. Порядок оформлення операцій при розрахунках з постачальниками, аналогічний оформленню розрахунків з покупцям, але у вказаних операціях підприємство-дебітор виступає покупцем, а погашення дебіторської заборгованості за виданими авансами відбувається шляхом отримання необхідних цінностей.

Інколи дебітором підприємства може виступати держава. Виникнення такої дебіторської заборгованості пов'язане в основному з передплатами за певними податками, які здійснює підприємство. Підставою для нарахування податків та їх перерахування в бюджет є Податкові декларації, а оплата здійснюється з використанням платіжних доручень.

Певну питому вагу у розрахунках з дебіторами у АВ ТОВ «Агроцентр К» займають операції за розрахунками з підзвітними особами. Підзвітними особами підприємства є його працівники, яким видаються кошти на господарські потреби чи при від'їзді у відрядження. Підставою для видачі коштів підзвітній особі є розпорядження керівника підприємства на здійснення вказаних виплат чи наказ на відправлення у відрядження. Видача коштів підзвітній особі оформлюється видатковим касовим ордером, якщо кошти виплачуються з каси, чи платіжним дорученням, якщо кошти перераховуються на особисту банківську карту підзвітної особи. У будь-якому випадку в момент перерахування коштів виникає дебіторська заборгованість, яка буде погашена, коли підзвітна особа відзвітує за отримані кошти чи поверне невикористану суму.

Після виконання завдання підзвітні особи складають «Звіт про використання коштів наданих на відрядження або під звіт» стандартної форми, який після його затвердження керівником, є основою для погашення дебіторської заборгованості.

Дослідження засвідчили, що дебіторами АВ ТОВ «Агроцентр К» періодично можуть бути їх працівники, яким видають короткострокові позики у зв'язку з різними потребами. Так, з дозволу керівника господарства працівникам можуть видаватися безпроцентні позики на лікування та інші потреби. Видача позики здійснюється на основі договору і оформлюється видатковим касовим ордером чи платіжним дорученням, якщо перерахування здійснюють на банківську карту співробітника. Погашення такої дебіторської заборгованості здійснюється або шляхом утримання із заробітної плати працівника, або шляхом внесення суми в касу підприємства з оформленням прибуткового касового ордеру.

Зазначимо, що всі первинні документи на підприємстві щодо обліку дебіторської заборгованості складатися з використанням бланків типових форм. Навіть якщо відвантажувальні документи формуються у бухгалтерській програмі, що використовує підприємство, то їх

роздрукування та підпис зі сторони покупця і постачальника є обов'язковим. Проте податкові накладні формуються і підписуються в системі електронного документообігу і окремого роздрукування не потребують.

Отже, облік дебіторської заборгованості в АВ ТОВ «Агроцентр К» здійснюється на підставі господарських договорів та первинних документів, що засвідчують факт здійснення господарської операції стандартної форми. Первинний облік є основою організації поточного обліку та правильності відображення даних про дебіторську заборгованість у звітності. Організація документування повинна передбачати складання та затвердження графіку документообігу і пакету первинних документів з оформлення виникнення та погашення дебіторської заборгованості, які стануть основою побудови цілісної системи обліку розрахунків з дебіторами на підприємстві, хоча в АВ ТОВ «Агроцентр К» належно затвердженого графіку документообігу немає.

2.4. Організація та методика ведення синтетичного і аналітичного обліку дебіторської заборгованості

Інформація, що міститься в прийнятих до обліку АВ ТОВ «Агроцентр К» первинних документах, відображається в системі поточного обліку підприємства, який є другим етапом організації облікового процесу з обліку дебіторської заборгованості

Як показали дослідження, Аграрно-виробниче товариство з обмеженою відповідальністю «Агроцентр К» здійснює розрахунки з різними дебіторами. В залежності від групи дебіторів, стан розрахунків з ними відображається в обліку на відповідних рахунках «Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій, затвердженого наказом Мініфіну України від 30.11.1999 № 291» [43].

На основі інформації за даними відкритих на підприємстві рахунків

обліку дебіторської заборгованості формується фінансова звітність підприємства, тобто дані поточного обліку знаходять своє відображення в підсумковому обліку, що є третім етапом організації облікового процесу.

Слід відмітити, що у АВ ТОВ «Агроцентр К» для обліку дебіторської заборгованості відкрито декілька рахунків, тому необхідно дослідити методику синтетичного та аналітичного обліку за кожною групою дебіторів. Тим паче, що залишки відповідних рахунків при складанні фінансової звітності відображаються в різних статтях Балансу (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4

Відображення дебіторської заборгованості на рахунках обліку та в звітності
АВ ТОВ «Агроцентр К»

Вид заборгованості	Відображення на рахунках обліку	Відображення в Ф. № 1 «Баланс»
Заборгованість за готову продукцію, послуги, роботи	Дебетове сальдо рахунка 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями та замовниками»	Рядок 1125
Заборгованість за авансами виданим	Дебетове сальдо рахунка 371 «Розрахунки за авансами виданими»	Рядок 1130
Заборгованість за розрахунками з бюджетом	Дебетове сальдо рахунка 641 «Розрахунки за податками»	Рядок 1135
Заборгованість підзвітних осіб	Дебетове сальдо рахунка 372 «Розрахунки з підзвітними особами»	Рядок 1155
Інша дебіторська заборгованість	Дебетове сальдо рахунка 377 «Розрахунки з іншими дебіторами»	Рядок 1155

Як видно з таблиці 2.4, інформація про дебіторську заборгованість покупців та замовників узагальнюється на підприємстві на рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками». До якого на підприємстві відкрито лише один субрахунок 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями та замовниками».

Розрахунки з покупцями та замовниками здійснюються, як на умовах попередньої оплати, так і шляхом оплати після відвантаження. Не залежно

від того, що відбувається першим, відвантаження продукції чи отримання коштів, за правилом першої події головний бухгалтер підприємства формує податкову накладну, що підтверджує виникнення податкових зобов'язань з ПДВ, та реєструє її в Єдиному реєстрі податкових накладних (ЄРПН).

Як уже зазначалося, облік дебіторської заборгованості за розрахунками з покупцями та замовниками та за авансами виданими при розрахунках з постачальниками і підрядниками на підприємстві автоматизовано з допомогою програми «1С: Бухгалтерія 8.2».

На підприємстві з допомогою можливостей програми при продажу продукції виписуються рахунки на оплату, оформляються накладні і податкові накладні. Всі операції по продажу продукції враховуються в розрізі договорів з покупцями і замовниками.

В «1С:Бухгалтерії 8.2» підтримується використання декількох типів цін, наприклад: «оптова», «дрібнооптова», «роздрібна», «закупівельна» і т.п. Це спрощує відображення операцій надходження і реалізації.

Програма дає можливість повністю автоматизувати операції надходження і списання продукції. Для реєстрації факту надходження продукції використовується документ «Надходження готової продукції». З допомогою основних напрямів в інформаційну базу вводяться інформацію про вартість, номенклатуру та інші характеристики продукції, але при цьому первинні документи по оприбуткуванню продукції на виробничих підрозділах ще частково виписують вручну, так як вказана ділянка залишається автоматизованою лише частково.

Крім того, у господарстві не використовують можливості програми щодо формування Звітів за договорами з покупцями та замовниками, описаних вище.

Аналітичний облік розрахунків з покупцями та замовниками та за авансами виданими у досліджуваному підприємстві ведеться за кожним покупцем, замовником чи дебітором окремо, а також за пред'явленими до сплати рахунками та за кожною операцією. Таку систему аналітичного

обліку забезпечує встановлена у господарстві програма «1С: Бухгалтерія 8.2». Регістрами аналітичного обліку є «Аналіз рахунку» чи «Аналіз субконто» за відповідним рахунком. Разом з цим, на нашу думку, на підприємстві не повністю використовують можливості наявної бухгалтерської програми, адже вона дозволяє сформувати значно глибшу аналітику за розрахунками з дебіторами.

В свою чергу, аналітичний облік досліджуваної заборгованості необхідно організувати так, щоб він міг дозволити сформувати і своєчасно надати управлінському персоналу підприємства інформацію, яка буде сприяти своєчасному її погашенню .

В ході господарської діяльності, у АВ ТОВ «Агроцентр К» періодично виникає дебіторська заборгованість при здійсненні розрахунків з бюджетом за податками. Це пов'язано, в основному, із операціями щодо нарахування та сплати податку на додану вартість, коли сума податкового кредиту в певні звітні періоди перевищує суму податкового зобов'язання. Сума такого перевищення відображається як дебетовий залишок на рахунку 6411 «Розрахунки за податком на додану вартість». Як правило, таку суму підприємство не вимагає повернути йому на рахунок, а залишає для погашення в наступних звітних періодах. Основним документом, що підтверджує наявність дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом є Акт звірки. Цим же документом підтверджується наявність переplat за певними податками.

Як уже зазначалося, значною групою дебіторів досліджуваного підприємства є підзвітні особи. Синтетичний облік розрахунків з підзвітними особами у господарстві ведеться на рахунку 372 «Розрахунки з підзвітними особами», що повністю відповідає вимогам «Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291» [23].

Кореспонденція бухгалтерських рахунків по обліку операцій з

виникнення та поташня дебіторської заборгованості підзвітних осіб, що застосовується на підприємстві повністю відповідає вимогам Інструкції по застосуванню Плану рахунків.

Крім вищеперерахованих операцій досліджуване підприємство здійснює розрахунки з іншими дебіторами. Зокрема, за досліджуваний період, на підприємстві видавалися позики працівникам підприємства. Вказані операції відображалися на рахунку 377 «Розрахунки з іншими дебіторами».

При видачі позики працівнику здійснюється проведення: Д-т 377 К-т 30, а при її погашенні – Д-т 30 К-т 377 або Д-т 661 К-т 377, якщо суму позики утримали із заробітної плати працівника.

Інших операцій за розрахунками з дебіторами у АВ ТОВ «Агроцентр К» за досліджуваний період не здійснювали.

Варто відмітити, що П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [48] передбачена вимога щодо формування резерву сумнівних боргів за поточною дебіторською заборгованістю, але у АВ ТОВ «Агроцентр К» не дотримується вимог цього положення в частині формування резерву сумнівних боргів.

Дослідження показали, що підприємство в основному працює із перевіреними покупцями, які своєчасно розраховуються за придбану продукцію, проте слід звернути увагу, що розмір поточної дебіторської заборгованості на підприємстві постійно зростає і на кінець 2020 року був на 53,19% більший ніж на кінець 2016 року (табл.2.1). Тому вважаємо, що у досліджуваному підприємстві все ж варто розраховувати резерв сумнівних боргів, а спосіб його розрахунку передбачити в Наказі про облікову політику.

До речі, недоліком в організації обліку у АВ ТОВ «Агроцентр К» є також відсутність чітких вказівок щодо питань обліку дебіторської заборгованості в Наказі про облікову політику, хоч того і вимагає законодавство.

Схема організації облікового процесу з обліку розрахунків з дебіторами у АВ ТОВ «Агроцентр К» представлена на рис. 2.3.

Рис.2.3. Схема організації облікового процесу з обліку дебіторської заборгованості у АВ ТОВ «Агроцентр К»

Отже, синтетичний та аналітичний облік дебіторської заборгованості на підприємстві є складовою організації облікового процесу в цілому, але, не дивлячись на наявність автоматизації, все ж, на нашу думку, обліковий процес з обліку дебіторської заборгованості організований не достатньо раціонально. Синтетичний та аналітичний облік дебіторської заборгованості потребує підвищення інформативності з метою контролю за заборгованістю. Крім того на підприємстві не розраховується резерв сумнівних боргів та

взагалі не налагоджена система управлінського обліку та складання внутрішньої звітності щодо стану розрахунків з дебіторами, що не забезпечує отримання своєчасних даних необхідних для прийняття управлінських рішень.

2.5. Оптимізація фінансового та управлінського обліку дебіторської заборгованості в АВ ТОВ «Агроцентр К»

В господарській діяльності сучасних аграрних підприємств облік дебіторської заборгованості потребує особливої уваги. Це пояснюється, насамперед, тим, що саме від погашення дебіторської заборгованості підприємства мають найбільшу частину надходжень, а також необхідністю накопичувати данні відповідно до потреб податкової звітності та управління дебіторською заборгованістю.

Все це приводить до необхідності пошуку бухгалтерами підприємств нових підходів до групування даних про стан розрахунків з метою посилення контрольних функції обліку.

Дослідження показали, що у аграрно-виробничому товаристві з обмеженою відповідальністю є певні недоліки в обліку розрахунків з дебіторами як методичного так і організаційного характеру.

Перш за все, слід відмітити, що суттєвим недоліком є відсутність графіку документообігу.

О. Целуйко зазначає: «Графік документообігу - це індивідуально розроблена схема взаємодії усіх підрозділів підприємства від моменту створення (отримання) документа до моменту його передачі в архів (у місця зберігання)» [56, с.32]. Графік документообігу може бути оформлений у вигляді схеми чи таблиці, що містить перелік всіх робіт по складанню, перевірці і обробці документів, що повинні виконуватися у відповідних підрозділах підприємства відповідними виконавцями.

Відповідно до пункту 5 статті 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» підприємство самостійно затверджує графік документообігу [50]. Як правило, такий графік складається головним бухгалтером і затверджується керівником підприємства. Він дозволяє більш рціонально організувати роботу підприємства та своєчасно отримувати документи у бухгалтерію.

Дослідження показали, що в АВ ТОВ «Агроцентр К» не достатньо уваги приділяють також розробці та затвердженню облікової політики підприємства. Існуючий Наказ не містить всіх істотних пунктів, які б в достатній мірі розкривали елементи облікової політики щодо дебіторської заборгованості. Крім того він був розроблений та затверджений 10 років тому і з того часу не поновлювався.

Виходячи з цього, для більш раціональної організації обліку та відстеження дебіторської заборгованості, потрібно в Наказі про облікову політику господарства окремо висвітлити елементи облікової політики щодо обліку вказаних розрахунків (рис. 2.4).

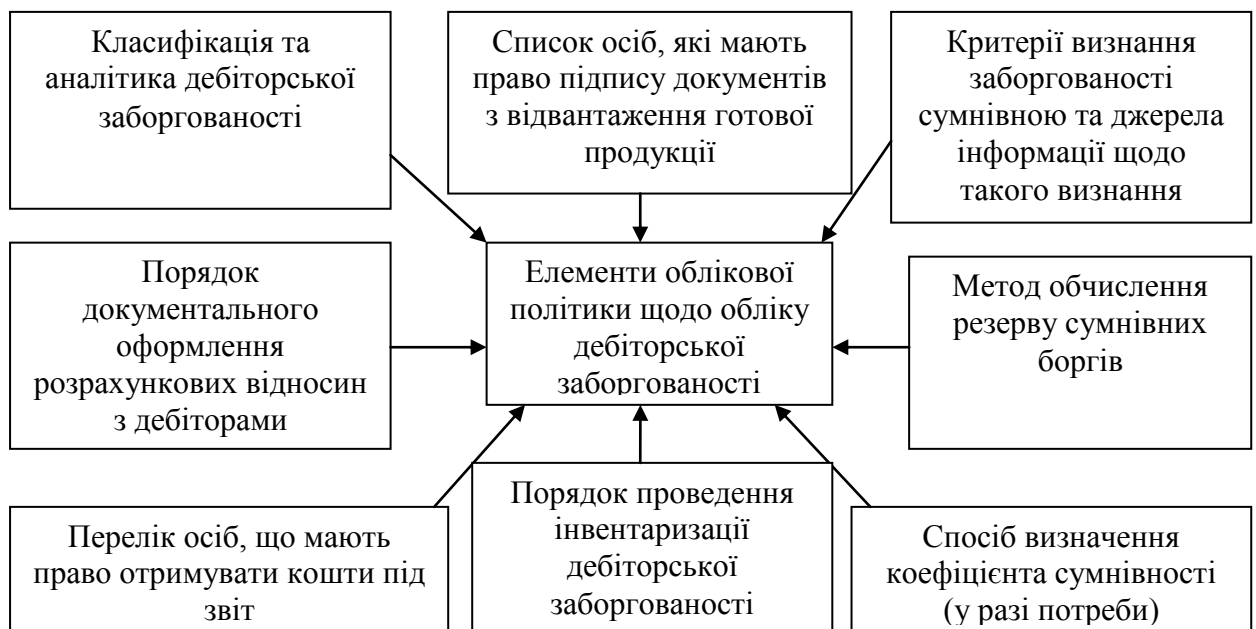

Рис. 2.4. Основні положення щодо обліку дебіторської заборгованості, запропоновані для відображення в обліковій політиці АВ ТОВ «Агроцентр К»

Якщо в обліковій політиці досліджуваного господарства знайдуть відображення всі необхідні елементи облікової політики, підприємство вирішить багато проблем стосовно питань ведення обліку дебіторської заборгованості. Особливо складання якісного Наказу про облікову політику стало актуальним із внесенням змін в Податковий кодекс, які почали діяти з 01.01.2015 року, згідно з якими оподаткований прибуток визначається на основі даних бухгалтерського обліку.

Як видно з рисунка 2.4, одним із елементів облікової політики підприємства має бути метод обчислення резерву сумнівних боргів. На жаль, на сьогоднішній день, на підприємстві, вказаний резерв не розраховують взагалі, хоч і мають прострочену дебіторську заборгованість. Не довгі строки затримки сплати заборгованості є безумовно позитивним моментом в діяльності господарства. Разом з тим, не створення резерву сумнівних боргів є порушенням принципу обачності, передбаченого Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [50]. Крім того, через відсутність чіткого контролю за надходженням платежів від дебіторів проблем з надходженням виручки від покупців може з'явитися більше. Тому, все ж таки, підприємству потрібно визначитися з методом формування резерву сумнівних боргів.

На нашу думку, з огляду на стан розрахунків у даному підприємстві та запропонованих в П(С)БО 10 методів створення резерву сумнівних боргів, вважаємо за доцільне використовувати в АВ ТОВ «Агроцентр К» метод визначення абсолютної суми сумнівної заборгованості, виходячи з платоспроможності окремих дебіторів. При використанні цього методу користуються даними аналітичного обліку дебіторської заборгованості, який має вестися за кожним дебітором. Проаналізувавши кожного дебітора, можна визначити тих, хто є неплатоспроможними. Тоді на суму заборгованості таких дебіторів збільшується резерв сумнівних боргів підприємства.

Такий порядок формування резерву не вимагає від підприємства спеціального виділення коштів чи збільшення видатків операційної

діяльності, а лише передбачає рекомендації, щодо чіткої схеми дій бухгалтерів у разі виникнення безнадійної чи сумнівної заборгованості. При відсутності вказаних видів заборгованості, ніяких операцій щодо утворення резерву робити не потрібно, але записавши вказаний метод у Наказ про облікову політику, керівництво тим самим дає чіткі вказівки як діяти у разі виникнення вказаного виду заборгованості.

Для визначення резерву сумнівних боргів за методом застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості в АВ ТОВ «Агроцентр К» вважаємо за доцільне створити постійно діючу комісію з аналізу платоспроможності окремих дебіторів, що має переглядати резерв сумнівних боргів щоквартально, перед складанням фінансової звітності. До складу комісії включити директора підприємства (голова комісії), головного бухгалтера та менеджера з реалізації. Запропонований механізм розрахунку резерву сумнівних боргів обов'язково треба зазначити в Наказі про облікову політику.

Первинним документом у якому буде відображатися розрахунок резерву сумнівних боргів може бути Бухгалтерська довідка чи Розрахунок бухгалтерії. Для формування резерву сумнівних боргів за зазначеним методом необхідно мати аналітичну інформацію в розрізі боржників та за термінами непогашення дебіторської заборгованості.

Створення резерву сумнівних боргів є ще й методом управління дебіторською заборгованістю, адже без належного аналізу кожного боржника розрахувати його не можливо.

Таким чином завдання бухгалтера стосовно обліку дебіторської заборгованості полягає в тому, щоб визначати терміни погашення даної заборгованості, виявляти непогашену у строк дебіторську заборгованість, своєчасно попередити керівництво про те, що термін позовної давності підходить до кінця за певними сумами дебіторської заборгованості. Все це можна виявити в результаті інвентаризації заборгованостей, так як одним із джерел інформації щодо платоспроможності окремих дебіторів є результати

проведеної інвентаризації.

На сьогоднішній день у АВ ТОВ «Агроцентр К» інвентаризація розрахунків з дебіторами проводиться щорічно станом на 01 грудня поточного року, але така частота проведення інвентаризації не є достатньою для здійснення поточного аналізу платоспроможності окремих дебіторів. При цьому, навіть проведення річної інвентаризації не зафіксовано в Наказі про облікову політику.

Вважаємо, що в АВ ТОВ «Агроцентр К» періодичність проведення інвентаризації дебіторської заборгованості повинна бути не рідше 1 разу на квартал, тоді результати інвентаризації будуть слугувати джерелом інформації для визнання заборгованості сумнівною чи безнадійною та розрахунку резерву сумнівних боргів. Про такий порядок проведення інвентаризації необхідно зазначити у обліковій підприємства.

Разом з цим, розрахунок резерву сумнівних боргів та щоквартальне проведення інвентаризації не вирішить проблему відсутності управлінського обліку дебіторської заборгованості в господарстві, адже виявлення простроченої дебіторської заборгованості один раз на квартал недостатньо. Керівництво підприємства завжди повинно мати актуальну інформацію про строки погашення такої заборгованості. Для цього ми рекомендуємо бухгалтерії підприємства щомісячно подавати керівництву «Звіт про наявність дебіторської заборгованості» станом на перше число кожного місяця. У таблиці 2.5 представлена можлива форма даної звітності.

Таблиця 2.5

Звіт про наявність дебіторської заборгованості
станом на 01.01.2021 року

Назва або П.І.Б. дебітора	Сума заборгованості, тис. грн.	Вид заборгованості	Реалізована продукція (послуги)	Дата виникнення заборгованості	Дата сплати згідно договору	Кількість днів непогашення після настання терміну сплати
ФГ «Надія»	40250	Сумнівна	Зерно озимої пшениці	21.08.20 р	21.09.20	101

На нашу думку формування та подання курівництву запропонованого звіту забезпечить його необхідною інформацією для контролю за розрахунками з дебіторами у АВ ТОВ «Агроцентр К».

Удосконалення формування облікової інформації про дебіторську заборгованість на підприємстві з метою контролю за станом розрахунків з дебіторами також передбачає поглиблення відповідної аналітики.

Воно, на нашу думку, повинно знайти своє вираження у відкритті відповідних аналітичних рахунків до рахунку 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями та замовниками».

В основу розширення аналітики до вказаного рахунку має бути покладена запропоноване нами в першому розділі дипломної роботи поглиблення класифікації дебіторської заборгованості.

Зокрема, на сьогоднішній день, вважаємо за доцільне, на основі аналізу платоспроможності окремих дебіторів розподілити їх суму заборгованості між трьома аналітичними рахунками (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6

Запропоновані рахунки 4-го порядку до субрахунку 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями та замовниками»

Запропонований рахунок 4-го порядку до субрахунку 361	Характеристика запропонованого рахунку
3611 «Заборгованість, стосовно якої строк оплати не настав»	На рахунку 3611 «Заборгованість, стосовно якої строк оплати не настав» мають облічуватися суми дебіторської заборгованості, строк сплати якої не настав згідно договору.
3612 «Заборгованість, яка не погашена в строк»	На рахунку 3612 «Заборгованість, яка не погашена в строк» мають облічуватися суми дебіторської заборгованості, строк сплати якої уже настав згідно договору, але вона не надійшла на підприємство. За цією заборгованістю необхідно встановлювати рівень її сумнівності.
3613 «Пролонгована заборгованість»	На рахунку 3613 «Пролонгована заборгованість» мають облічуватися суми дебіторської заборгованості, строк сплати якої був подовжений в результаті перемовин з контрагентом. За цією заборгованістю необхідно встановлювати рівень її сумнівності.

За умови використання запропонованих рахунків 4-го порядку, в момент виникнення, дебіторська заборгованість має відображатися на субрахунку 3611 «Заборгованість, стосовно якої строк оплати не настав». За вказаною заборгованістю має здійснюватися поточний контроль щодо строків її погашення з відображенням його результатів у Звіті про дебіторську заборгованість (таблиця 2.6).

В момент закінчення встановленого договором терміну сплати заборгованості її суму рекомендуємо перенести на субрахунок 3612 «Заборгованість, яка не погашена в строк» проведенням Д-т 3612 К-т 3611. За заборгованістю, що облічується на вказаному рахунку повинен здійснюватися постійний контроль та прийматися заходи щодо її стягнення з боржника. На основі даних вказаного субрахунку господарство має розраховувати резерв сумнівних боргів.

Якщо ж за переговорами з боржником керівництво господарства прийняло рішення щодо подовження йому строків сплати, то вказану заборгованість відображають на рахунку 3613 «Пролонгована заборгованість» проведенням Д-т 3613 К-т 3612 (3611). За цією заборгованістю також здійснюють особливий контроль.

Застосування таких рахунків, на нашу думку, посилить контроль за станом дебіторської заборгованості та підвищить інформативність обліку. Відповідно, запропоновані рахунки 4-го порядку мають бути включені до робочого плану рахунків господарства.

Отже, можна зробити висновок, що втілення в життя зазначених шляхів удосконалення організації обліку розрахунків з дебіторами на всіх етапах облікового процесу у АВ ТОВ «Агроцентр К», дозволить скоротити витрати часу на відображення операцій в обліку, прискорить швидкість обробки інформації та її надходження до керівництва підприємства для прийняття управлінських рішень.

Висновки до другого розділу

1. АВ ТОВ «Агроцентр К» діє на основі статуту, на умовах самофінансування та самокупності. Займається виробництвом та реалізацією сільськогосподарської продукції. Рейтинг фінансового стану підприємства за 2016-2019 рік відповідає класу А – підприємство з дуже стійким фінансовим станом, але у 2020 році рейтинг знизився до класу Б і підприємство в цьому році мало збиток. Тому керівництву підприємства необхідно терміново звернути увагу на повернення фінансового стану господарства до рівня попередніх років.

2. Встановлено, що в АВ ТОВ «Агроцентр К» для оформлення відносин з покупцями та замовниками застосовуються первинні документи типової форми. Вони інколи містять не всі реквізити та несвоєчасно надходять до бухгалтерії, що призводить до труднощів під час обробки документів і зниження оперативності інформації. На підприємстві відсутній графік документообігу. Розрахунки здійснює як в готівковій так і в безготівковій формі, але перевага надається останній.

3. На підприємстві створена бухгалтерська служба в складі 5 осіб, що відповідає нормативній чисельності працівників бухгалтерії. Облік ведеться автоматизовано за допомогою програми «1С:Бухгалтерія 8.2». Дебіторська заборгованість в залежності від контрагента відображається на наступних рахунках: 361, 631, 641, 372, 377. Регістрами обліку є оборотно-сальдові відомості за рахунками та інші машинограми, що дозволяє сформулювати вказано програма.

4. Аналітичний облік дебіторської заборгованості ведеться за кожним дебітором, а також пред'явленим до сплати рахунком, за кожною операцією. Аналітична інформація розкривається в аналізі рахунку та аналізі субконто, що формуються автоматично за запитом користувача.

5. В АВ ТОВ «Агроцентр К» не створюється резерв сумнівних боргів, а в Наказі про облікову політику не достатньо висвітлено елементи облікової

політики щодо обліку дебіторської заборгованості.

6. Для налагодження раціональної системи документообігу на досліджуваному підприємстві пропонуємо розробити та затвердити графік документообігу і слідкувати за тим, щоб всі працівники вчасно передавали первинні документи до бухгалтерії.

7. Господарству необхідно внести зміни в діючий Наказ про облікову політику, зазначивши в ньому окремим підрозділом елементи облікової політики стосовно обліку дебіторської заборгованості.

8. Обґрунтовано, що в господарстві доцільно буде створювати резерв сумнівних боргів за допомогою методу визначення абсолютної суми сумнівної заборгованості, виходячи з платоспроможності окремих дебіторів.

9. Одним із методів збору інформації стосовно платоспроможності окремих дебіторів є проведення інвентаризації дебіторської заборгованості. Вважаємо, що в АВ ТОВ «Агроцентр К» періодичність її проведення повинна бути не рідше 1 разу на квартал, тоді результати інвентаризації будуть слугувати джерелом інформації для визнання заборгованості сумнівною чи безнадійною та розрахунку резерву сумнівних боргів.

10. Для своєчасного виявлення простроченої дебіторської заборгованості рекомендуємо запровадити у практику щомісячну подачу керівництву підприємства «Звіту про наявність дебіторської заборгованості» за запропонованою формою.

11. Обґрунтовано необхідність відкриття на підприємстві рахунків 4-го порядку до субрахунку 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями та замовниками» в основу яких покладена запропонована нами в першому розділі дипломної роботи класифікація дебіторської заборгованості. Зокрема, вважаємо за доцільне, на основі аналізу платоспроможності окремих дебіторів розподілити їх суму заборгованості між трьома рахунками: 3611 «Заборгованість, стосовно якої строк оплати не настав», 3612 «Заборгованість, яка не погашена в строк» 3613 «Пролонгована заборгованість».

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ КОНТРОЛЮ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Контроль за станом виникнення та погашення дебіторської заборгованості в АВ ТОВ «Агроцентр К»

АВ ТОВ «Агроцентр К» є підприємством з приватною формою власності, а тому на сьогоднішній день, проведення аудиторських перевірок для досліджуваного товариства не є обов'язковим. Виходячи з цього, за досліджуваний період у АВ ТОВ «Агроцентр К» зовнішні аудиторські перевірки не здійснювалися. Відділ внутрішнього аудиту на підприємстві також не створено.

Частково контроль за здійсненням процесу реалізації та розрахунків з дебіторами здійснює сама головний бухгалтер у міру потреби, перевіряючи документи попередніх періодів. До таких перевірок залучаються і інші працівники бухгалтерії господарства.

При перевірці первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку і звітності бухгалтер здійснює зустрічну перевірку господарських операцій за первинними документами і обліковими реєстрами. Таким чином бухгалтер перевіряє повноту даних обліку та може виявити операції які помилково було пропущено та не відображено в обліку.

Перед складанням річної звітності у АВ ТОВ «Агроцентр К» проводять комплексну інвентаризацію спеціально створеною для цього комісією, яка крім безпосередньо інвентаризації здійснює також вибіркочу документальну перевірку господарських операцій підприємства. Одним із об'єктів річної інвентаризації на підприємстві є інвентаризація дебіторської заборгованості.

Проведення такої інвентаризації пов'язане із звірянням сум дебіторської заборгованості, що відображені на рахунках бухгалтерського обліку підприємства із фактичними сумами дебіторської заборгованості, що є

на підприємстві.

Під час проведення інвентаризації встановлюють не лише реальність сум дебіторської заборгованості, а і терміни її виникнення. Крім цього, визначивши заборгованості за якими пройшов строк погашення можна встановити відповідальних за порушення таких строків та терміново здійснити заходи щодо повернення непогашених сум, якщо ще не пропущено строки позовної давності.

При проведенні інвентаризації враховують, що всі зазначені в обліку суми дебіторської заборгованості повинні бути погоджені з дебіторами і підтверджені документально. Для отримання такого підтвердження дебіторам надсилають дані про їх заборгованість у вигляді складених Актів звіряння розрахунків. Дебітори, відповідно до законодавства, повинні вивчити такі Акти протягом 10 днів та підписати їх, якщо погоджуються з сумою заборгованості, чи заперечити, якщо не погоджуються та надати аргументацію щодо розбіжностей. Бажаний термін погашення дебіторської заборгованості за договорами реалізації за вимогою керівника досліджуваного підприємства не повинен перевищувати три місяці. Хоча практично дебіторська заборгованість обліковуватися на балансі підприємства значно довше через відсутність у боржників коштів для її погашення.

Таким чином, найбільш важливим способом внутрішнього контролю за станом та змінами дебіторської заборгованості у АВ ТОВ «Агроцентр К» є інвентаризація розрахунків з різними дебіторами. Вона повинна здійснюватися відповідно до ст. 10 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99р. № 996–XIV [50]. В указаній статті зазначено: «Для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів і зобов'язань, під час якої перевіряється і документально підтверджуються їх наявність, стан і оцінка» [50, с 8]. Цієї вимоги дотримуються у досліджуваному підприємстві.

Проте, проводячи інвентаризацію, намагаються паралельно здійснити більш глибоку перевірку стану дебіторської заборгованості підприємства. Така внутрішня перевірка передбачає кілька етапів, представлених на рис. 3.1.

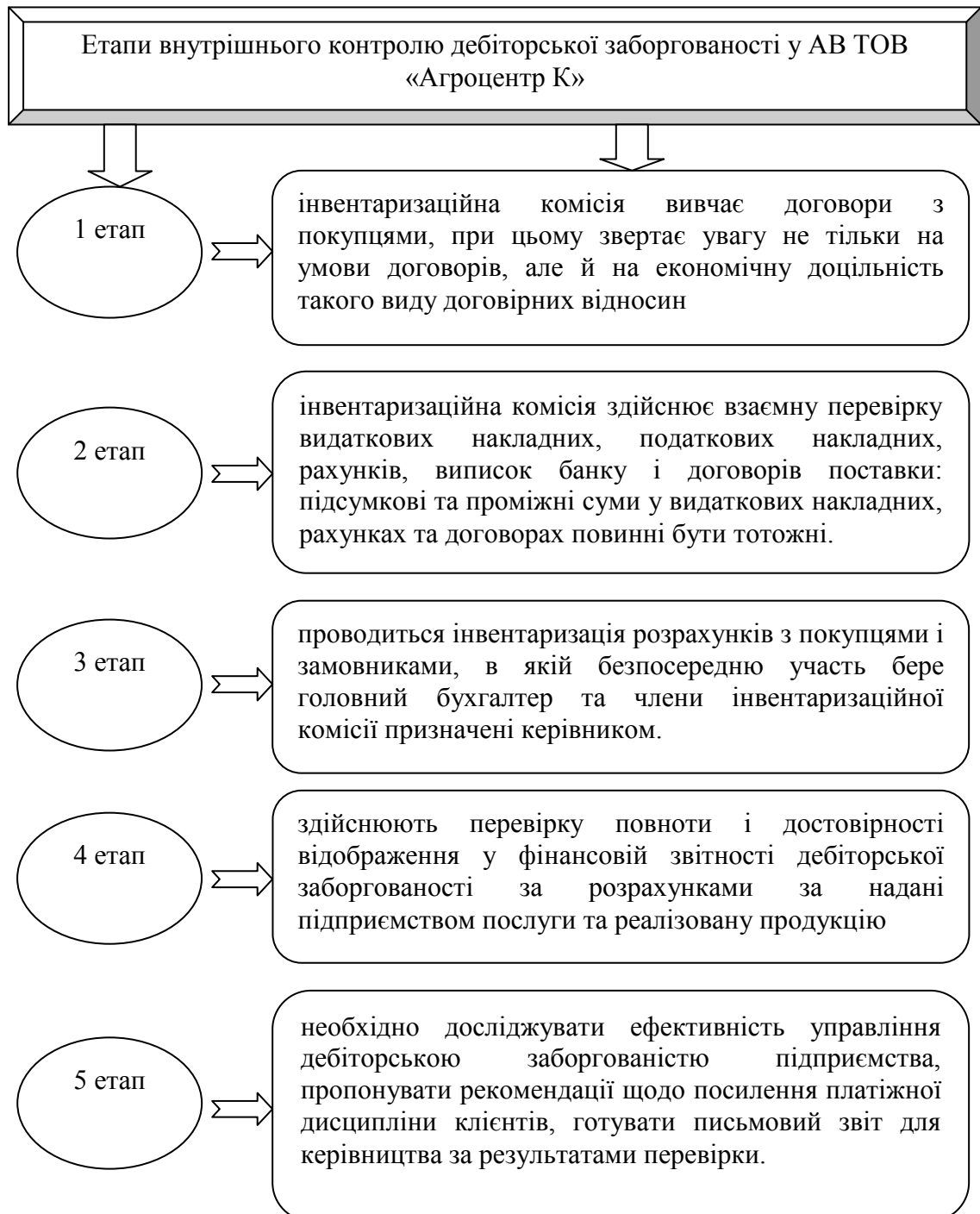

Рис. 3.1. Основні етапи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості

Як засвідчує інформація представлена на рис. 3.1, під час інвентаризації члени інвентаризаційної комісії вибірково перевіряють договори за розрахунками з дебіторами та первинні документи. Особливу увагу при цьому звертають на крупні суми дебіторської заборгованості та ті, за якими пройшов строк погашення.

В період перед складанням звітності з податку на додану вартість бухгалтер підприємства також проводить звірку сум та номенклатури між видатковими товарними накладними на реалізацію та складеними податковими накладними. Особливо ретельно при цьому варто перевіряти ті відвантаження за якими підприємство отримувало передоплати, адже в такому випадку на одну товарну накладну може складатися декілька податкових накладних – спочатку на суму передоплати, а потім на суму кінцевого розрахунку. При цьому загальна номенклатура та вартість відвантаженої продукції в податкових накладних повинна збігатися з номенклатурою та вартістю готової продукції у відповідній товарній накладній

Не дивлячись на те, що на підприємстві проводять певний контроль стану дебіторської заборгованості на першому та другому етапі все ж найбільше уваги приділяють третьому етапу внутрішнього контролю – інвентаризації.

Під час інвентаризації члени інвентаризаційної комісії перевіряють достовірність відображення на рахунках бухгалтерського обліку всіх сум дебіторської заборгованості не залежно від джерел її виникнення.

У АВ ТОВ «Агроцентр К» наказом керівника встановлюються терміни проведення інвентаризації всіх активів. В такому наказі для інвентаризації дебіторської заборгованості встановлено термін – станом на 01 грудня поточного року. Саме на цю дату інвентаризаційна комісія складає всі Акти звірок з дебіторами та направляє їх на погодження. Хоча, як показали дослідження, для контролю стану розрахунків з дебіторами та рівня дебіторської заборгованості лише щорічного проведення інвентаризації такої

заборгованості не достатньо.

Бухгалтерія підприємства повинна, на нашу думку, проводити інвентаризації розрахунків з дебіторами частіше, ніж один раз на рік.

Реалізація четвертого етапу внутрішньої перевірки стану дебіторської заборгованості передбачає складання пакету документів щодо відображення результатів інвентаризації.

У АВ ТОВ «Агроцентр К» результати інвентаризації оформлюють «Актом інвентаризації розрахунків з покупцями, постачальниками за авансами та іншими дебіторами», типової форми. Такий Акт складається в одному екземплярі і підписується всіма членами інвентаризаційної комісії та після підписання передається головному бухгалтеру.

На підприємстві передбачено, що якщо під час інвентаризації буде виявлена заборгованість за якою минув строк позовної давності, то до Акту буде додана довідка в якій мають зазначити суму такої простроченої заборгованості та винних у її виникненні.

Відмітимо, що за період дослідження на підприємстві сум заборгованості за якою минув строк позовної давності виявлено не було, а от прострочена заборгованість на підприємстві є, що вимагає особливої уваги від керівництва, щодо контролю за нею.

П'ятий етап внутрішньої перевірки дебіторської заборгованості у АВ ТОВ «Агроцентр К» реалізується найгірше. На жаль на сьогоднішній день, на підприємстві практично не розроблено ніякої політики управління дебіторською заборгованістю і не здійснюється жодних аналітичних процедур, а саме аналіз дає найбільше інформації для прийняття важливих управлінських рішень.

Таким чином з допомогою проведення річних інвентаризацій сум дебіторської заборгованості у досліджуваному підприємстві забезпечується достовірність даних щодо заборгованості у річній фінансовій звітності, але при цьому, застосування лише такого контролю за станом заборгованості на підприємстві є недостатнім для управління дебіторською заборгованістю.

На нашу думку, важливо було б також при організації внутрішнього контролю проводити аналіз термінів виникнення дебіторської заборгованості. Такий аналіз зміг би забезпечити керівництво інформацією щодо можливого недоотримання коштів в результаті несвоєчасно сплачених чи неоплачених рахунків, але на підприємстві такий аналіз не здійснюється.

Отже, можна зробити висновок, що існуюча на підприємстві система контролю за виникненням та погашенням дебіторської заборгованості є недостатньо глибокою, систематичною, детальною та своєчасною, а отже вона не може надати керівництву достатньо інформації для прийняття управлінських рішень. Описане становище вимагає внести пропозиції щодо поліпшення як системи внутрішнього контролю стану дебіторської заборгованості у АВ ТОВ «Агроцентр К», так і запропонувати підходи щодо проведення зовнішньої аудиторської перевірки на підприємстві.

3.2. Аналіз в структурі внутрішнього контролю дебіторської заборгованості на підприємстві

Дослідження показали, що в АВ ТОВ «Агроцентр К» за останні 5 років жодного разу не проводилися аудиторські перевірки. Складовою таких перевірок має бути проведення аналізу дебіторської заборгованості з метою управління нею. Внутрішній контроль, що здійснюється бухгалтерами підприємства та інвентаризаційною комісією, також не передбачає проведення аналітичних процедур. Разом з тим, лише при здійсненні аналітичних процедур відбувається регулювання діяльності підприємства. Аналіз має зворотний зв'язок з обліком, інформація для проведення аналітичних процедур базується на даних фінансового обліку. З метою оперативності проведення аналітичних процедур активно використовується також планова інформація.

Таким чином, важлива роль у забезпеченні управління підприємством

належить інформації, так як вона зв'язує окремі елементи управління в єдину динамічну систему, тому, на нашу думку, для забезпечення управління дебіторською заборгованістю, організація контролю за її станом має обов'язково передбачати проведення аналітичних процедур та формування рекомендацій щодо управління дебіторською заборгованістю.

Організація аналітичних процедур безпосередньо пов'язана з реалізацією контрольної функції. Функція контролю тісно взаємодіє майже з усіма іншими функціями управління, але її реалізація саме при здійсненні аналізу є більш важливою. Необхідність реалізації контрольної функції в управлінні дебіторською заборгованістю є передумовою формування завдань аналізу розрахунків з дебіторами.

Одним із таких завдань є дослідження динаміки загального розміру дебіторської заборгованості підприємства. Представимо таку динаміку у вигляді діаграми та здійснимо аналітичне вирівнювання дебіторської заборгованості за 2016-2020 роки (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Аналітичне вирівнювання сум дебіторської заборгованості АВ ТОВ «Агроцентр К»

Дані графіка засвідчують, що протягом останніх років досліджуване підприємство має значні суми дебіторської заборгованості. Найвищий її розмір підприємство мало у 2019 році – 103718 тис.грн.

У 2020 році розмір дебіторської заборгованості дещо скоротився, але все ж залишається на високому рівні і на 53,19% перевищує рівень 2016 року. Взагалі розрахунки засвідчили, що на підприємстві в середньому щорічно дебіторська заборгованість зростає на 7193,7 тис. грн. Така динаміка свідчить про негативні явища в діяльності підприємства і послаблення контролю за погашенням дебіторської заборгованості.

В таких умовах, на нашу думку, важливо здійснити аналіз структури дебіторської заборгованості, щоб визначити, заборгованість яких дебіторів має найбільшу питому вагу в її загальній сумі (рис. 3.3).

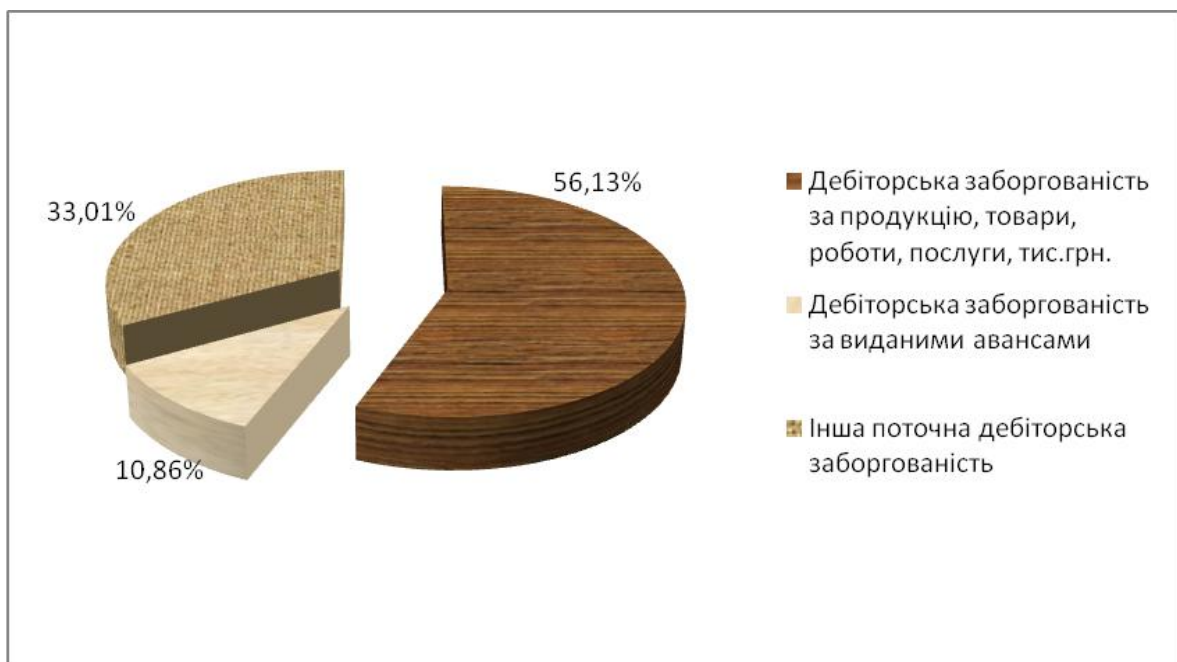

Рис. 3.3. Структура дебіторської заборгованості АВ ТОВ «Агроцентр К» у 2020 році

Рисунок засвідчує, що у 2020 році найбільшу питому вагу у досліджуваному підприємстві складала дебіторська заборгованість за розрахунками з покупцями та замовниками (56,13%). В той же час значну суму складає також інша дебіторська заборгованість, до якої відноситься

заборгованість підзвітних осіб, за виданими позиками та інше.

Для порівняння наведемо також структуру дебіторської заборгованості досліджуваного підприємства за 2016 рік (рис.3.4).

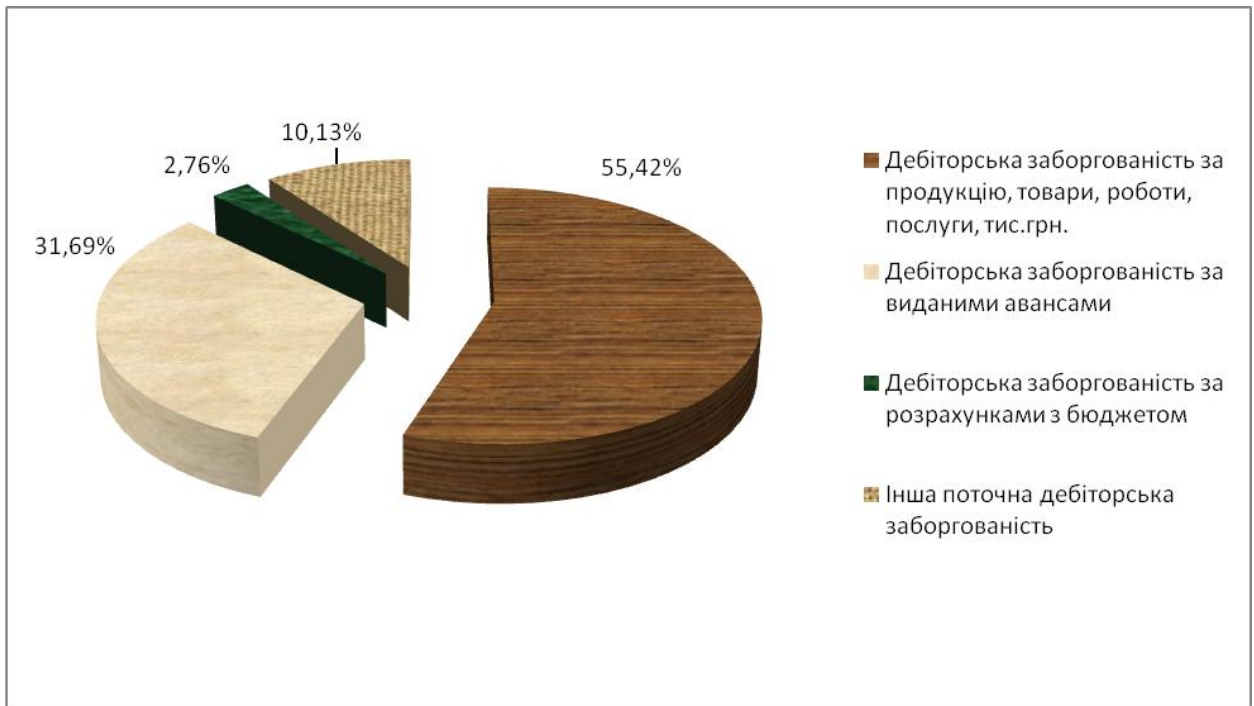

Рис. 3.4. Структура дебіторської заборгованості АВ ТОВ «Агроцентр К» у 2016 році

Дані, наведені на рисунку, говорять, що у 2016 році, як і в 2020 найбільшу питому вагу у структурі дебіторської заборгованості складала заборгованість за товари, роботи та послуги (55,42%). Проте інші види заборгованості мали дещо інші структурні співвідношення.

Так, у 2016 році, на відміну від 2020 року значну питому вагу мала заборгованість за виданими авансами (31,69%), тоді як її питома вага у 2020 році знизилася до 10,86%. У звітному році зовсім відсутня переплата за податками, яка в 2016 році складала 2,76% від загальної заборгованості. Натомість, як уже відмічалось, значно зросла інша дебіторська заборгованість підприємства на 22,88 в.п.

Проведені розрахунки засвідчили, що аграрно-виробничому товариству з обмеженою відповідальністю «Агроцентр К» слід приділити більшу увагу контролю за строками непогашення заборгованості та джерелами її

виникнення, адже на підприємстві її розмір досить значний.

Таким чином, при відсутності можливості замовляти зовнішні аудиторські перевірки, обов'язки здійснювати аналіз дебіторської заборгованості на підприємстві має бути покладена на бухгалтерів, адже облік на підприємстві ведеться за автоматизованою формою, а отже частково данні для аналізу можна вивантажити прямо з діючої програми «1С:Бухгалтерія». Тому на початковій стадії вказаний аналіз можна здійснювати засобами програми Excel та використовувати можливості діючої на підприємстві програми «1С:Бухгалтерія», а в подальшому, при розширенні діяльності, виділити окремого працівника бухгалтерії який би займався аналізом та управлінським обліком.

3.3. Удосконалення контролю за станом дебіторської заборгованості у АВ ТОВ «Агроцентр К»

АВ ТОВ «Агроцентр К» є досить крупним за розмірами підприємством, але при цьому в його організаційній структурі відсутній відділ внутрішнього аудиту, який би займався внутрішнім контролем за станом дебіторської заборгованості. Разом з тим, господарство постійно розширює свої стосунки з покупцями в ході процесу реалізації і має значні суми дебіторської заборгованості. Тому вважаємо, що одним з найбільш надійних способів контролю за станом обліку та ефективністю функціонування внутрішньогосподарського контролю в господарстві на даний момент є залучення для перевірки зовнішніх аудиторів, хоча раз на 3 роки.

Потреба у зовнішньому аудиті в досліджуваному господарстві також зумовлена ще й тим, що завдання аудиту полягає в забезпеченні захисту від зловживань та помилок, визначенні «зони ризику», можливості уникнення майбутнього не погашення дебіторської заборгованості. Це допоможе ідентифікувати та «підсилити» слабкі сторони в системі управління

заборгованістю.

Крім зовнішнього аудиту на більш високий рівень слід підняти рівень внутрішнього контролю дебіторської заборгованості.

Здійснення як внутрішньогосподарського контролю так і зовнішнього аудиторського контролю дебіторської заборгованості має здійснюватися в розрізі напрямків представлених на рисунку (рис. 3.5).

Рис. 3.5. Основні напрямки контролю виникнення та погашення дебіторської заборгованості у АВ ТОВ «Агроцентр К»

Організовуючи систему внутрішнього контролю необхідно врахувати, що вона повинна надавати необхідну інформацію для управління дебіторською заборгованістю і при цьому була малозатратною. Для цього, на нашу думку, необхідно скорелювати між собою існуючу систему обліку дебіторської заборгованості на підприємстві та контроль за її погашенням.

У цьому сенсі, важливо систему контролю базувати на наших

пропозиціях щодо покращення обліку дебіторської заборгованості. Зокрема, запровадження запропонованих аналітичних рахунків до рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», наведених у попередньому розділі дипломної роботи, дасть можливість мати інформацію за видами дебіторської заборгованості у розрізі термінів її непогашення і правильно підібрати контрольні процедури (рис. 3.6).

Рис. 3.6. Запропонована схема здійснення внутрішнього контролю за станом дебіторської заборгованості у АВ ТОВ «Агроцентр К»

Таким чином, на нашу думку, до різних видів дебіторської заборгованості необхідно застосовувати різні види контрольних процедур. Нормальна дебіторська заборгованість, термін сплати якої ще не настав, потребує значно меншої уваги ніж прострочена дебіторська заборгованість за якою треба проводити суцільну перевірку та вести пошук методів її погашення до того моменту, як така заборгованість стала безнадійною.

В свою чергу, відносно безнадійної дебіторської заборгованості необхідно визначати причини, які привели до її виникнення, винуватців такого стану та розробляти методи уникнення безнадійної дебіторської заборгованості у майбутньому, адже це фактично втрачені кошти для підприємства.

Своєчасне погашення дебіторської заборгованості є запорукою високої платоспроможності підприємства, а тому при організації внутрішнього контролю необхідно врахувати багато аспектів, які пов'язані як з юридичними питаннями оформлення договірних зобов'язань, так і з правильністю ведення обліку дебіторської заборгованості, формуванням первинних документів і відображенням її сум на рахунках та у відповідних регістрах і наданням своєчасної інформації курівництву про стан дебіторської заборгованості.

Виходячи з цього, на досліджуваному підприємстві необхідно запровадити організаційний, операційний, фінансовий та правовий контроль за станом дебіторської заборгованості, що передбачає увагу до кожної суми дебіторської заборгованості від моменту підписання договорів на реалізацію до моменту повного розрахунку дебіторів з досліджуваним підприємством.

Враховуючи, що АВ ТОВ «Агроцентр К» є крупним сільськогосподарським підприємством, що має кілька відокремлених підрозділів і займається як рослинництвом так і тваринництвом, на даному етапі його розвитку вважаємо за необхідне запропонувати також проводити на підприємстві періодично аудиторські перевірки, адже саме аудит є одним із найдієвіших видів зовнішнього контролю

Під час перевірки аудитори не лише перевіряють дієвість системи внутрішнього контролю за розробленими тестами внутрішнього контролю, а і проведуть аналіз дебіторської заборгованості, встановлять правильність обліку розрахунків з дебіторами та нададуть рекомендації щодо покращення наявного становища.

Таким чином, для покращення управління дебіторською заборгованістю на підприємстві та зниження її рівня, на нашу думку у АВ ТОВ «Агроцентр К» необхідно як поліпшення внутрішньогосподарського контролю дебіторської заборгованості, так і запровадження періодичних аудиторських перевірок її стану.

Висновки до третього розділу

1. Контроль за станом дебіторської заборгованості спрямований на забезпечення правильності обліку розрахункових операцій, своєчасності надходження коштів від дебіторів та отримання максимального прибутку і має бути органічною частиною політики управління підприємством.

2. За період господарської діяльності у АВ ТОВ «Агроцентр К» не здійснювалося жодної аудиторської перевірки. Внутрішній контроль на підприємстві має не високий рівень і не дозволяє виявити всі недоліки.

3. Встановлено, що у досліджуваному підприємстві майже не приділяють уваги аналізу дебіторської заборгованості, який має важливе значення, так як від темпів зростання обсягів заборгованості безпосередньо залежить розмір доходу підприємства та своєчасність надходження коштів. Виходячи з цього аналітичні процедури мають бути складовими внутрішнього контролю дебіторської заборгованості і по можливості здійснюватися бухгалтерами господарства.

4. Обґрунтовано, що контрольні процедури при здійсненні контролю за станом дебіторської заборгованості на підприємстві повинні здійснюватися в

залежності від її виду, що дозволить мінімізувати затрати на проведення контролю та підвищити його дієвість.

4. Визначено, що для покращення контролю за обліком розрахунків з дебіторами в досліджуваному підприємстві необхідно періодично проводити аудиторські перевірки, що дозволить виявити недоліки в обліку та ліквідувати їх до моменту податкової перевірки.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Провадження господарської діяльності без налагодження розрахункових відносин з дебіторами, на сьогоднішній день, є неможливим, а тому на підприємстві має бути належно організований облік розрахункових відносин та налагоджено проведення контролю за станом дебіторської заборгованості. Цим і обумовлена актуальність вибраної теми дослідження.

На основі проведених досліджень, можна зробити наступні висновки:

1. Чіткий облік розрахунків з дебіторами – це необхідний елемент управління підприємства. Від стану таких розрахунків великою мірою залежить платоспроможність підприємства, його фінансове становище.

2. Згідно законодавства дебіторська заборгованість ділиться на поточну та довгострокову, сумнівну та безнадійну. Крім того часто виділяють товарну і нетоварну (не операційну) дебіторську заборгованість, але така класифікація не задовольняє в повній мірі потреб управління нею.

3. АВ ТОВ «Агроцентр К» займається виробництвом та реалізацією сільськогосподарської продукції. Рейтинг фінансового стану підприємства за 2016-2019 рік відповідає класу А – підприємство з дуже стійким фінансовим станом, але у 2020 році рейтинг знизився до класу Б і підприємство в цьому році мало збиток в розмірі 12978 тис.грн. Тому керівництву підприємства необхідно терміново звернути увагу на повернення фінансового стану господарства до рівня попередніх років.

4. Встановлено, що в АВ ТОВ «Агроцентр К» для оформлення відносин з покупцями та замовниками застосовуються первинні документи типової форми. Вони інколи містять не всі реквізити та несвоєчасно надходять до бухгалтерії, що призводить до труднощів під час обробки документів і зниження оперативності інформації. На підприємстві відсутній графік документообігу. Розрахунки здійснює як в готівковій так і в безготівковій формі, але перевага надається останній.

5. На підприємстві створена бухгалтерська служба в складі 5 осіб, що відповідає нормативній чисельності працівників бухгалтерії. Облік ведеться автоматизовано за допомогою програми «1С:Бухгалтерія 8.2». Дебіторська заборгованість в залежності від контрагента відображається на наступних рахунках: 361, 631, 641, 372, 377. Регістрами обліку є оборотно-сальдові відомості за рахунками та інші машинограми, що дозволяє сформувати вказано програма.

6. Аналітичний облік дебіторської заборгованості ведеться за кожним дебітором, а також пред'явленим до сплати рахунком, за кожною операцією. Аналітична інформація розкривається в аналізі рахунку та аналізі субконто, що формуються автоматично за запитом користувача.

7. В АВ ТОВ «Агроцентр К» не створюється резерв сумнівних боргів, а в Наказі про облікову політику не достатньо висвітлено елементи облікової політики щодо обліку дебіторської заборгованості.

8. За період господарської діяльності у АВ ТОВ «Агроцентр К» не здійснювалося жодної аудиторської перевірки. Внутрішній контроль на підприємстві має не високий рівень і не дозволяє виявити всі недоліки.

9. у досліджуваному господарстві майже не приділяють уваги аналізу дебіторської заборгованості, який має важливе значення, так як від темпів зростання обсягів заборгованості безпосередньо залежить розмір доходу підприємства та своєчасність надходження коштів.

На основі зроблених висновків, можемо запропонувати деякі шляхи удосконалення організаційно-методичних аспектів обліку і контролю дебіторської заборгованості.

1. З метою управління дебіторською заборгованістю, крім законодавчо визначених видів пропонуємо виділяти пролонговану заборгованість та заборгованість не оплачену в строк (за строками непогашення).

2. Для налагодження раціональної системи документообігу на досліджуваному підприємстві пропонуємо розробити та затвердити графік

документообігу і слідкувати за тим, щоб всі працівники вчасно передавали первинні документи до бухгалтерії.

3. Господарству необхідно внести зміни в діючий Наказ про облікову політику, зазначивши в ньому окремим підрозділом елементи облікової політики стосовно обліку дебіторської заборгованості.

4. Обґрунтовано, що в господарстві доцільно буде створювати резерв сумнівних боргів за допомогою методу визначення абсолютної суми сумнівної заборгованості, виходячи з платоспроможності окремих дебіторів.

5. Одним із методів збору інформації стосовно платоспроможності окремих дебіторів є проведення інвентаризації дебіторської заборгованості. Вважаємо, що в АВ ТОВ «Агроцентр К» періодичність її проведення повинна бути не рідше 1 разу на квартал, тоді результати інвентаризації будуть слугувати джерелом інформації для визнання заборгованості сумнівною чи безнадійною та розрахунку резерву сумнівних боргів.

6. Для своєчасного виявлення простроченої дебіторської заборгованості щотижня бухгалтерією подавати керівництву Звіт про наявність дебіторської заборгованості за запропонованою формою.

7. Відкрити в господарстві рахунків 4-го порядку до субрахунку 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями та замовниками» в основу яких покладена запропонована нами в першому розділі дипломної роботи класифікація дебіторської заборгованості. Зокрема, вважаємо за доцільне, на основі аналізу платоспроможності окремих дебіторів розподілити їх суму заборгованості між трьома рахунками: 3611 «Заборгованість, стосовно якої строк оплати не настав», 3612 «Заборгованість, яка не погашена в строк» 3613 «Пролонгована заборгованість».

8. З метою поліпшення контролю за станом дебіторської заборгованості у АВ ТОВ «Агроцентр К» аналітичні процедури, щодо аналізу розрахунків з дебіторами включати мають бути складовими внутрішнього контролю дебіторської заборгованості і по можливості здійснюватися бухгалтерами господарства.

9. Обґрунтовано, що контрольні процедури при здійсненні контролю за станом дебіторської заборгованості на підприємстві повинні здійснюватися в залежності від її виду за запропонованою схемою, що дозволить мінімізувати затрати на проведення контролю та підвищити його дієвість.

10. Визначено, що для покращення контролю за обліком розрахунків з дебіторами в досліджуваному підприємстві необхідно періодично проводити аудиторські перевірки, що дозволить виявити недоліки в обліку та ліквідувати їх до моменту податкової перевірки.

Впровадження в АВ ТОВ «Агроцентр К» запропонованих нами шляхів удосконалення організаційно-методичних аспектів обліку і контролю дебіторської заборгованості сприятиме, на нашу думку, поліпшенню фінансового стану підприємства та дозволить налагодити механізм управління дебіторською заборгованістю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз господарської діяльності підприємств: плануємо ефективну роботу в новому році: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Целуйко]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2013. – № 23. – 112с.
2. Безготівкові розрахунки: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Целуйко]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2016. – № 12. – 94с.
3. Береза С.Л. Дебіторська заборгованість: проблеми облікової інтерпретації / С.Л. Береза // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць (Дніпропетровськ: ДНУ). – 2012. – Випуск 126. – С. 151-156.
4. Бугай В. Управління дебіторською заборгованістю підприємства / В. Бугай, А. Попов // Держава і регіони. – 2007. – № 1. – С. 60-63.
5. Бурова Т. А. Система внутрішнього контролю дебіторської заборгованості: проблеми, напрями удосконалення / Т. А. Бурова, В.В. Волошина [Електронний ресурс] // Ефективна економіка. – 2014. – № 11. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3490> вільний. Назва з екрана.
6. Бухгалтерський облік у сільському господарстві України: підручник для сільськогосподарських вузів / [В.Я. Плаксієнко, Л.М. Письмаченко, Г.Є. Павлова, Т.А. Крушельницька, Є.І. Рябий]; за редакцією В.Я. Плаксієнка. – Дніпропетровськ: 2009. – 490с.
7. Власюк Г.В. Проблеми класифікації та оцінки дебіторської заборгованості, шляхи її вирішення / Г.В. Власюк // Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». – 2014. – Вип. 6. – С. 131-135.
8. Все про готівкові та безготівкові розрахунки: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Кантерман]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2012. – № 11. – 112с.

9. Господарський кодекс України від 16.01.03р. № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ligazakon.ua. вільний. Назва з екрану.

10. Господарські договори: як правильно та вигідно скласти: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Целуйко]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2015. – № 6. – 109с.

11. Готівкові, безготівкові розрахунки і РРО: правила, новації, нестандартні ситуації: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Целуйко]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2013. – № 19. – 112с.

12. Губарик О.М. Організація документування як основа побудови цілісної системи обліку розрахунків з дебіторами підприємства /О.М. Губарик, К.О. Нор// Облік, контроль, оподаткування та фінансово-економічна безпека: стан та удосконалення [колективна монографія] / за заг. ред. І.П. Приходька. – Дніпро: Пороги, 2021. – С.52-62.

13. Гужел Ю. Облік заборгованостей / Ю. Гужел // Енциклопедія бухгалтерських проведень: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2016. – № 10. – С. 58-61.

14. Добровольська О.В. Сучасна система організації контролю за дебіторською заборгованістю підприємств / О. В. Добровольська // Вісник Запорізького національного університету. –2012. – № 2. –С.5-11.

15. Єдинак Т.С. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємств в умовах фінансово-економічної кризи [Електронний ресурс] / Т.С. Єдинак // НБУ ім. Вернадського. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/Portal/Soc.../ECON_03_2009_Edinak_T.pdf .

16. Завершуємо рік: головні справи бухгалтера: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Целуйко]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2016. – № 24. – 95с.

17.Збірник Положень (стандартів) бухгалтерського обліку: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Целуйко]. –

Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2016. – № 1. – 187с.

18. Золотухін О. Дебіторська і кредиторська заборгованість: облік списання / О. Золотухін // Схеми бухгалтерських проведення: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2014. – № 16. – С. 64-72.

19. Іванілов О.С. Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства / О.С. Іванілов, В.В. Смачило, Є.В. Дубровська // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – №1. – С.156-163.

20. Іванова В. Визнання договору недійсним: підстави та наслідки / В.Іванова // Баланс. – 2016. – № 102-103. – С. 50-55.

21. Інвентаризація активів та зобов'язань: покрокова інструкція для роботи: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [Головний редактор О. Целуйко]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2014. – № 20. – 95с.

22. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затверджена постановою Правління НБУ від 21.01.2004р. № 22 // Бухгалтерія. – 2009. - № 27. – С.22-58.

23. Інструкція про застосування «Плану рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій», затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

24. Костюченко В.Г. Облік дебіторської заборгованості / В.Г. Костюченко Г.П. Шаповалова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – №7. – С. 3-9.

25. Макаренко А. П. Удосконалення обліку та внутрішнього аудиту розрахунків з дебіторами на торговельних підприємствах / А. П. Макаренко, Д. Ю. Левитська // Інвестиції: практика та досвід. – 2021. - № 1. – С. 30-38.

26. Меліхова Т.О. Удосконалення обліку і аудиту розрахунків з покупцями на підприємстві / Т. О. Меліхова, Д. М. Шарко // Інвестиції: практика та досвід. – 2020. – № 21-22. – С.30-36.

27. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013р. № 433 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>

28. Нор К.О. Визнання та оцінка дебіторської заборгованості підприємства / К.О. Нор // Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: матеріали XII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 28-29 жовтня 2021 р.: В 2 т. – Том 1. – Дніпро: Видавничо-поліграфічний центр «Гарант СВ», 2021. – С.35-36.

29. Нор К.О. Нормативне забезпечення та елементи облікової політики щодо обліку дебіторської заборгованості / К.О. Нор // Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств: тези доповідей V Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції 13-14 травня 2021 р. – Дніпро : ННІЕ, 2020. – С. 39-41 – Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1YXVemowT0J0O_hTbjQ8fVnprkTOrPgh2r/view

30. Нор К.О. Сутність та класифікація дебіторської заборгованості підприємства / К.О. Нор // Молоді науковці-аграрники: традиційні й нові аспекти досліджень: тези доповідей науково-практичної конференції молодих вчених і студентів 23.03-25.03.2021 р.: В 2 т. – Том 1. - Дніпро: Друкарня «Стандарт» (ПП Бойко В.В.), 2020. – С. 57-59.

31. Облікова політика підприємства: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Целуйко]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2015. – № 13. – 112с.

32. Одношевна О.О. Шляхи вдосконалення процесу управління дебіторською заборгованістю / О.О. Одношевна // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Випуск 10. – С. 946-949.

33. Омельницька З. Дебіторська заборгованість: види, визнання, оцінка / З. Омельницька // Баланс. – 2016. – № 2. – С. 24-25.

34. Омельницька З. Інвентаризація дебіторської і кредиторської

заборгованості / З. Омельницька // Баланс. – 2016. – № 79-80. – С. 44-47.

35. Омельницька З. Розрахунки з покупцями та постачальниками / З. Омельницька // Енциклопедія бухгалтерських проведень: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2016. – № 10. – С. 54-57.

36. Омельницька З. Сумнівна заборгованість: практикум з формування РСБ / З. Омельницька // Баланс. – 2016. – № 2. – С. 26-29.

37. Організація бухгалтерського обліку: навчальний посібник / [В.С.Лень, О.Ю.Акименко, О.І.Волот та ін.]; за ред. В.С.Леня. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 696 с.

38. Павлова Г.Є. Фінансовий облік активів аграрних підприємств: навчальний посібник / Г.Є. Павлова, О.В.Чернецька. – Донецьк: Юго-Восток, 2012. – 393с.

39. Папинова О. Облік дебіторської заборгованості / О.Папинова // Баланс. – 2016. – № 54-55. – С. 42-44.

40. Папинова О. Управління дебіторською заборгованістю / О.Папинова // Як вижити бізнесу в сучасних умовах господарювання: практичні поради: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2015. – № 23. – С. 42-47.

41. Паянок Т.М. Система внутрішнього контролю дебіторської заборгованості: напрями вдосконалення / Т.М. Паянок // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2019. – Вип. 1 (42). – С. 58-63.

42. Підбиваємо підсумки бухгалтерського року і готуємося до нового: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Кантерман]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2012. – 112с.

43. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text>

44. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] / Верховна рада України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення: 15.10.2021)

45. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні», затверджене постановою Правління НБУ від 29.12.2017 року № 148 [Електронний ресурс] / Верховна рада України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text> (дата звернення: 28.10.2021).

46. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 р. № 88 // Баланс. – 2016. – № 73-74. – С. 8-12.

47. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>

48. Положення стандарт бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» затверджене наказом Міністерства фінансів України від 08.10.99 р. № 237, із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>. Назва з екрану.

49. Про аудиторську діяльність: Закон України від 22.04.93 р. № 3125-XII зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.ligazakon.ua вільний. Назва з екрана.

50. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99р. № 996-XIV // Головні нормативні документи для бухгалтера: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2016. – № 2. – С. 4 – 10.

51. Про внесення зміни до Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку та визнання такими, що втратили чинність, наказів Міністерства фінансів України від 16 травня 1996 року № 99 та від 24 березня 2000 року № 61: наказ Міністерства фінансів

України № 987 від 30.09.14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE26077.html

52. Про затвердження спеціалізованих форм реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств і методичних рекомендацій щодо їх застосування: наказ Міністерства аграрної політики України від 4 червня 2009 р. № 390 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minagro.gov.ua вільний. Назва з екрана.

53. Рибалко О.М. Формування політики управління дебіторською заборгованістю / О.М. Рибалко, А.І. Тітова [Електронний ресурс] // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. – 2014. – № 1. – С.116-125. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_eco_2014_1_16

54. Савченко О. Дебіторська заборгованість: облік погашення та списання / О.Савченко // Баланс. – 2016. – № 2. – С. 23-26.

55. Садовський І.Б. Фінансовий облік: навчальний посібник. / І.Б. Садовський. – навчально-методичний відділ ЛНТУ, 2011. – 346 с.

56. Схеми бухгалтерських проведення: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Целуйко]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2014. – № 16. – 109с.

57. Телін С. В. Управління дебіторською заборгованістю в сучасних умовах господарювання / С. В. Телін // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2011. – № 3. – С. 102-107.

58. Усач Б.Ф. Аудит: навчальний посібник / Б.Ф. Усач - К.: Знання – прес, 2002. – 223 с.

59. Фабіянська І.Ю. Організація бухгалтерського обліку сільськогосподарських підприємств / І.Ю.Фабіянська // Економіка АПК. – 2010. – № 3. – С. 103-106.

60. Фарйон О.О. Дебіторська та кредиторська заборгованість: контроль та управління як запорука успішного розвитку / О. О. Фарйон, М.Я. Яструбський // Науковий вісник НЛУ України. –2011. – Вип. 21.4. – С. 276-282.

61. Целуйко О. Управління дебіторською заборгованістю: ранжуємо покупців за дохідністю / О.Целуйко // Баланс. – 2014. - № 59-60. – С. 52-54.

62. Целуйко О. Управління дебіторською заборгованістю: як установити ліміти покупцям / О.Целуйко // Баланс. – 2014. - № 55-56. – С. 41-44.

ДОДАТКИ

Оцінка руху та функціонального стану основних засобів АВ ТОВ «Агроцентр К», тис. грн.

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відношення у % (відхилення,+;-) 2020 р. до 2016 р.
Вартість основних засобів на початок року	94707,0	115314,0	139286,0	193818,0	222660,0	235,10
Надійшло за рік	20607,0	23972,0	54532,0	29181,0	32550,0	157,96
Вибуло за рік	-	-	-	339,0	-	-
Вартість основних засобів на кінець року	115314,0	139286,0	193818,0	222660,0	255210,0	221,32
Нараховано амортизації за рік	5232,0	5457,0	7913,0	10291,0	12384,0	236,70
Знос основних засобів: а) на початок року	21372,0	26604,0	32061,0	39974,0	50265,0	235,19
б) на кінець року	26604,0	32061,0	39974,0	50265,0	62649,0	235,49
Річний приріст (+) або зменшення (-), тис. грн	20607,00	23972,00	54532,00	28842,00	32550,00	157,96
Темп зростання (зниження), %	121,76	120,79	139,15	114,88	114,62	-7,14
Темп приросту (зменшення), %	21,76	20,79	39,15	14,88	14,62	-7,14
Коефіцієнт оновлення, %	17,87	17,21	28,14	13,11	12,75	-5,12
Коефіцієнт вибуття, %	0,00	0,00	0,00	0,17	0,00	0,00
Період оновлення (можливого повного вибуття), років	5,60	5,81	3,55	7,73	7,84	140,11
Коефіцієнт заміни (простого відтворення), %	0,00	0,00	0,00	1,16	0,00	0,00
Коефіцієнт розширення (розширеного відтворення), %	100,00	100,00	100,00	98,84	100,00	0,00
Період обороту, років	20,07	23,33	21,05	20,24	19,29	96,13
Коефіцієнт зносу, %: а) на початок року	22,57	23,07	23,02	20,62	22,57	0,01
б) на кінець року	28,09	27,80	28,70	25,93	28,14	0,05
Коефіцієнт придатності, %:						
а) на початок року	77,43	76,93	76,98	79,38	77,43	-0,01
б) на кінець року	71,91	72,20	71,30	74,07	71,86	-0,05

Фінансові результати діяльності АВ ТОВ «Агроцентр К», тис. грн.

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відношення у % 2020 р. до 2016 р.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	187215,00	276702,00	373999,00	347340,00	326156,00	174,21
Операційні витрати, у тому числі:						
а) собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);	192279,00	239669,00	257118,00	268622,00	301056,00	156,57
б) адміністративні витрати;	6759,00	11856,00	17795,00	20658,00	23200,00	343,25
в) витрати на збут;	2129,00	1661,00	2851,00	4382,00	1005,00	47,21
г) інші операційні витрати.	8041,00	1527,00	1084,00	1491,00	2452,00	30,49
Валовий прибуток (збиток)	-5064,00	37033,00	116881,00	78718,00	25100,00	+30164
Валовий прибуток (збиток) у % до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-	13,38	31,25	22,66	7,70	-
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	40273,00	29220,00	96094,00	54115,00	713,00	1,77
Фінансові та інвестиційні доходи	-	56,00	126,00	28,00	0,00	-
Фінансові та інвестиційні витрати	10606,00	7725,00	10111,00	13257,00	13691,00	129,09
Фінансовий результат до оподаткування	29667,00	21551,00	86136,00	40886,00	-12978	-
Чистий прибуток (збиток)	29667,00	21551,00	86136,00	40886,00	-12978	-42645
Чистий прибуток (збиток) у % до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	15,85	7,79	23,03	11,77	-	-
Чистий прибуток (збиток) у % до валового прибутку (збитку)	-	58,19	73,70	51,94	-	-

ДОДАТОК Б

Оцінка фінансової стійкості АВ ТОВ «Агроцентр К»

Показник	Нормативне значення	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відношення у % 2020 р. до 2016 р.
1. Показники структури капіталу							
Коефіцієнт автономії	>0,5	0,81	0,76	0,73	0,74	0,68	83,85
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<0,5	0,19	0,24	0,27	0,26	0,32	167,49
Коефіцієнт фінансування	>1	4,18	3,09	2,76	2,78	2,09	50,06
Коефіцієнт фінансового ризику	<1	0,24	0,32	0,36	0,36	0,48	199,75
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Зменшення	0,02	0,09	0,10	0,07	0,10	597,93
Коефіцієнт структури залученого капіталу	Збільшення	0,07	0,32	0,32	0,20	0,24	327,68
2. Показники стану оборотних активів							
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Збільшення	0,55	0,51	0,49	0,46	0,37	66,82
Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	>0,1	0,70	0,61	0,57	0,56	0,43	62,38
Коефіцієнт забезпеченості запасів	>0,5	1,08	1,38	1,18	1,11	0,92	84,52
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	Збільшення	0,003	0,003	0,001	0,001	0,001	35,35
3. Показники стану основного капіталу							
Коефіцієнт реальної вартості майна	Збільшення	0,74	0,66	0,72	0,72	0,76	102,40
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	Збільшення	0,32	0,33	0,35	0,36	0,40	126,78
Коефіцієнт накопичення амортизації	Збільшення	0,23	0,23	0,21	0,23	0,25	106,40
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	Збільшення	1,75	1,68	1,66	1,54	1,34	76,21

ДОДАТОК В

Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів АВ ТОВ «Агроцентр К», тис. грн.

Показник	Норматив не значення	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відношення у % (відхилення,+;-) 2020р. до 2016р.
1. Оцінка ліквідності							
Високоліквідні активи (А1)	≥П1	388,00	391,00	241,00	105,00	167,00	43,04
Середньоліквідні активи (А2)	≥П2	59825,00	95364,00	95718,00	104104,00	91869,00	153,56
Низьколіквідні активи (А3)	≥П3	118401,00	110084,00	165673,00	169794,00	170577,00	144,07
Найбільш строкові зобов'язання (П1)	≤А1	22427,00	19754,00	31160,00	45508,00	34105,00	152,07
Короткострокові зобов'язання (П2)	≤А2	27794,00	34485,00	49576,00	56111,00	84257,00	303,15
Довгострокові зобов'язання (П3)	≤А3	3930,00	26001,00	37280,00	24908,00	36930,00	939,69
2. Оцінка платоспроможності							
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	≥0,2	0,008	0,007	0,003	0,001	0,001	18,26
Проміжний коефіцієнт покриття	≥0,7	1,19	1,76	1,19	1,02	0,77	64,70
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	≥2	3,56	3,80	3,43	2,85	2,32	65,25
Коефіцієнт загальної платоспроможності	Збільшен ня	5,18	4,09	3,76	3,78	3,09	59,71
3. Оцінка оборотності оборотних активів							
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-	187215,00	276702,00	373999,00	347340,00	326156,00	174,21
Середньорічна вартість оборотних активів	-	164499,00	192226,50	241309,00	283150,50	282107,50	171,49
Коефіцієнт обертання оборотних активів	Збільшен ня	1,14	1,44	1,55	1,23	1,16	101,59
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	Зменшен ня	0,88	0,69	0,65	0,82	0,86	98,44
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	Зменшен ня	316	250	232	293	311	98

ДОДАТОК Е

Оцінка ділової активності АВ ТОВ «Агроцентр К»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відношення у % (відхил., +/-) 2020 р. до 2016 р.
1	2	3	4	5	6	7
Вихідна інформація, тис. грн.						
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	187215,00	276702,00	373999,00	347340,00	326156,00	174,21
Операційні витрати	231550,00	370298,00	302370,00	308239,00	329056,00	142,11
Середньорічна вартість капіталу	259187,50	304214,50	385620,00	460624,50	479075,50	184,84
Середньорічна вартість необоротних активів	211644,00	237019,00	286492,00	338353,00	338166,00	159,78
Середньорічна вартість оборотних активів	94688,50	111988,00	144311,00	177474,00	196968,00	208,02
Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів	104922,50	114242,50	137878,50	167733,50	170185,50	162,20
Середньорічна вартість готової продукції і товарів	58176,50	77412,00	95400,00	99657,50	97525,00	167,64
Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	211644,00	237019,00	286492,00	338353,00	338166,00	159,78
Середньорічна вартість власного капіталу	16564,00	21090,50	25457,00	38334,00	39806,50	240,32
Середньорічна величина кредиторської заборгованості	187215,00	276702,00	373999,00	347340,00	326156,00	174,21
Показники ділової активності						
Загальний коефіцієнт обертання капіталу	0,72	0,91	0,97	0,75	0,68	94,25
Фондовіддача необоротних активів, грн	0,88	1,17	1,31	1,03	0,96	109,03
Коефіцієнт обертання оборотних активів	1,98	2,47	2,59	1,96	1,66	83,75
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	182	146	139	184	217	119
Коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	1,78	2,42	2,71	2,07	1,92	107,41
Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів	202	149	133	174	188	93

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ Е

1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	3,22	3,57	3,92	3,49	3,34	103,92
Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	112	101	92	103	108	96
Коефіцієнт обертання власного капіталу	0,88	1,17	1,31	1,03	0,96	109,03
Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	407	308	276	351	373	92
Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	13,98	17,56	11,88	8,04	8,27	59,13
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	26	21	30	45	44	169

Комплексна (рейтингова) оцінка фінансового стану АВ ТОВ «Агроцентр К»

Показники	2016 р.		2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.		Питома вага (Vi, %) в інтегрованому показнику
	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. Показники ліквідності											
Коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття)	3,56	10	3,80	9	3,43	10	2,85	10	2,32	10	8
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,19	10	1,76	10	1,19	10	1,02	10	0,77	9	8
2. Показники ділової активності											
Період оборотності дебіторської заборгованості, днів	111,87	7	100,72	7	91,83	8	103,29	7	107,64	7	9
Період оборотності оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів, днів	134,70	6	125,38	6	111,99	7	126,32	6	127,61	6	9
Період оборотності активів, днів	406,98	8	308,37	9	275,77	10	350,69	9	373,26	8	9
3. Показники фінансової незалежності											
Коефіцієнт фінансової незалежності, % (коефіцієнт концентрації залученого капіталу)	19,31	10	24,46	10	26,63	9	26,47	9	32,34	9	9
Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів, % (коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів)	69,68	10	61,02	10	57,36	10	56,30	10	43,47	10	9
4. Показники рентабельності											
Рентабельність продажу, %	15,85	10	7,79	9	23,03	10	11,77	10	0,00	0	9
Рентабельність активів, % (загальна рентабельність (збитковість) капіталу)	11,45	10	7,08	10	22,34	10	8,88	10	0,00	0	9
Рентабельність капіталу, % (загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу)	14,02	10	9,09	9	30,07	10	12,08	10	0,00	0	9

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
5. Інші показники											
Знос основних засобів, % (коефіцієнт зносу основних засобів)	23,07	9	23,02	9	20,62	9	22,57	9	24,55	9	7
Частка простроченої кредиторської заборгованості, %	0,00	10	0,00	10	0,00	10	0,00	10	0,00	10	5
Інтегрований показник фінансового стану	9,12		8,95		9,39		9,12		6,25		100
Рейтинг фінансового стану	A		A		A		A		Б		-

